

KVALITATIV OG KVANTITATIV EVALUERING

af aldersintegrerede klasser og differentierede faghold på
Buskelundskolen, Silkeborg Kommune

Udarbejdet af:

Skoleafdelingen, Silkeborg Kommune
og Rambøll Management Consulting
Februar 2014

Indhold

Læsevejledning

Kapitel 1: Beskriver formålet med evalueringen, herunder evalueringens undersøgelsesspørgsmål samt baggrunden for evalueringen. Kapitlet beskriver herudover evalueringens tilgang, metoder og afgrænsning og rummer en grafisk fremstilling af evalueringen genstands- og spørgefelt.

Kapitel 2: Beskriver skolens organisering af aldersintegrerede klasser og differentierede faghold samt de forståelser og bevæggrunde som lå til grund for strukturændringen. Kapitlet søger at afdække betydningen af aldersintegrerede klasser og differentierede faghold som "supplerende læringsrum", samt de muligheder og udfordringer medarbejderne oplever i forhold til kombinationen af de to "typer" læringsrum.

Kapitel 3: Beskriver og eksemplificerer hverdagsituationer og aktørperspektiver i relation til aldersintegrerede klasser. Kapitlet er baseret på temaer og erfaringer som er gået igen i det samlede datamateriale. De valgte eksempler og citater illustrerer centrale temaer i evalueringen og veksler mellem børneperspektiv og medarbejderperspektiv.

Kapitel 4: Samler op på evalueringens resultater og indsigter i relation til skolens målsætninger og kvalitative forældreinterviews.

Kapitel 5: Afdækker betydningen af de differentierede faghold set fra et børneperspektiv, medarbejderperspektiv og et forældreperspektiv.

Kapitel 6: Opsummerer organisatoriske forskelle på de 3 afdelinger (indskoling, mellemtrin og udskoling) med fokus på vekselvirkningen mellem aldersintegrerede klaser og differentierede faghold.

Kapitel 7: Beskriver de opmærksomhedspunkter som er blevet rejst på baggrund af evalueringen. Opmærksomhedspunkterne relaterer sig hovedsageligt til specifikke organisatoriske udfordringer og i mindre grad til aldersintegreret undervisning.

Kapitel 8: Beskriver indsigter og konklusioner fra den kvalitative evaluering.

Kapitel 9: Beskriver i kort form konklusionerne fra den kvalitative og kvantitative evaluering.

Kapitel 10: Rummer en kort perspektivering til skolereformen.

Kapitel 11: Beskriver de samlede resultater af den kvantitative evaluering udarbejdet af Rambøll Management Consulting.

For en kort beskrivelse af indsigter og konklusioner fra evalueringen, se kapitel 8 og 9.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	4
1.1 Formålet med evalueringen.....	4
1.2 Baggrunden for evalueringen	4
1.3 Kvalitative og kvantitative metoder	5
1.4 Informantgrupper.....	6
1.6 Evalueringens genstands- og spørgefelt.....	6
2. Organisering, forståelser og praksis	7
2.1 Organiseringen af aldersintegrerede klasser og differentierede faghold	7
2.2 Om at skabe synergieffekt mellem forskellige læringsrum	8
2.3 Ændrede vilkår for de differentierede faghold	9
2.4 Et andet syn på læring.....	10
2.5 Fællesskab og sammenhæng på tværs af en kompleks struktur	11
3. Aldersblandede klasser som læringsrum	12
3.1 Om skiftende roller og positioner i det sociale fællesskab	12
3.2 Børnenes egne oplevelser: Betydningen af tillid og personlige relationer	14
3.3 Interaktion mellem børn: de små ting i hverdagen tæller	15
3.4 Et mere fleksibelt adfærdskodeks og rummeligt børnemiljø	16
3.5 Fællesskab og venskaber	17
4. Opsamling og perspektivering	20
5. Differentierede faghold som læringsrum	22
5.1 Differentierede faghold giver børnene ansvar og medbestemmelse	22
5.2 Børnene forholder sig til egen læring.....	23
5.3 Om at give slip på det trygge og nære	24
6. Sammenligning af de tre afdelinger	25
7. Opmærksomhedspunkter	26
7.1 Holdskift og overleveringer.....	26
7.2 Variation og kontinuitet.....	26
7.3 Aldershomogene relationer og fællesskaber.....	27
8. Konklusion på den kvalitative evaluering	28
9. Samlet konklusion på den kvalitative og kvantitative evaluering	30
10. Perspektivering	31
11. Kvantitativ undersøgelse udarbejdet af Rambøll:	
Kapitel til "Evaluering af Nye Fællesskaber", Buskelundskolen	32

1. Indledning

1.1 Formålet med evalueringen

Denne evaluering sætter fokus på implementeringen af og erfaringerne med aldersblandede klasser og øget holddeling på Buskelundskolen i Silkeborg Kommune. Buskelundskolen har i en snart 4-årig periode arbejdet med aldersintegrerede klasseenheder samt udvikling af nye organisations- og fællesskabsformer på skolen på baggrund af en dispensation fra § 25 stk. 2 om at bevare en klasse samlet gennem skoleforløbet og fra § 26 stk. 6 der begrænser omfanget af anvendelse af holddeling. Det overordnede formål med forsøget har været at opnå en kvalitativ forbedret skole med øgede læringsmuligheder for eleverne samt at kvalificere indsatsen i forhold til § 1, 5 og 18.

Skolen har med indførelsen af aldersblandede klasser arbejdet på at udvikle nye læringsrum og fællesskabsformer. Evalueringen sætter fokus på at undersøge på hvilke måder, de nye læringsrum og fællesskabsformer har været med til:

- at sikre opmærksomhed på den enkelte elevs læring og engagement og samtidigt at støtte eleverne i at blive aktive medskabere af de fællesskaber, som de indgår i.
- at fremme, at eleverne lærer nyt og evner at integrere det, de har lært.
- at skabe engagerede elever og sikre, at alle elever udfordres.

Formålet med den kvalitative del af evalueringen er at søge indsigt i aldersintegrerede holddannelsers betydning og indflydelse på børns læring, engagement og fællesskaber med henblik på udvikling af skolens praksis og det kommunale skolevæsen. Evalueringen søger gennem observationer på mikro-niveau at skabe en detaljeret forståelse af aktørernes forskellige perspektiver og fremstille et bredere billede, således at praktikere kan anvende evalueringens resultater til innovation af egen praksis. Evalueringens tilgang er således ikke kun at pege på resultater men at undersøge, hvad der virker for hvem og under hvilke omstændigheder. Den kvalitative evaluering ser på samspillet mellem indsats og aktører samt på effekter af indsatsen set fra forskellige aktørsynspunkter.¹

1.2 Baggrunden for evalueringen

Forsøget med aldersintegrerede klasser trådte i kraft på Buskelundskolen i august 2010. Skolen havde på daværende tidspunkt arbejdet med en kombination af aldersbaserede stamklasser og aldersintegrerede faghold. Intentionen med at indføre aldersintegrerede stamklasser var bl.a. at skabe et fleksibelt og socialt differentieret rum med fokus på at udvikle nye læringsrum og fællesskabsformer på skolen (uddybes i kapitel 2). Under forberedelserne til strukturændringen blev der i 2010 etableret et samarbejde mellem Buskelundskolen, Silkeborg Kommune, Læreruddannelsen i Silkeborg, VIA UC og Center for Skole- og institutionsstudier. Det overordnede formål med samarbejdet (projekt Nye Fællesskaber) var at:

- I. Skabe viden og erfaringer omkring udvikling af nye fællesskaber.
- II. Udvikle rum for erfaringsopsamlinger, som kan bringe relevant viden tilbage i processen og derved komme projektets løbende udvikling til gode.
- III. Udvikle viden, der kan formidles til og anvendes af andre skoler og relevante parter.

---

¹ Evalueringen tager afsæt i en antropologisk tilgang og henter inspiration fra det som Dinesen og Kølsen de Wit kalder *Realistisk Evaluering*: "Afsættet i tilgangen er, at de unikke verdensbilleder kan indfanges og samles, sættes sammen og genkendes som mønstre i forbindelse med en evaluering, hvilket kan være afsæt for en vurdering af og forståelse for, hvad der er sket i indsatsen, og hvorfor det er sket. "Realistisk" i denne sammenhæng henviser da til "realisme" forstået som anerkendelse af en omverdenskompleksitet repræsenteret ved aktørernes forskellige perspektiver." (s.100, Malene Skov Dinesen og Camilla Kølsen De Wit (2010) *Innovativ evaluering*. Dansk Psykologisk Forlag A/S.)

Projektsamarbejdet koncentrerede sig hovedsageligt om at understøtte og facilitere forandringsprocesser i forbindelse med implementeringen af den nye struktur. Det blev i foråret 2013 derfor besluttet at iværksætte en evaluering med henblik på at følge op på punkt I. og III. Evalueringen er udført i perioden fra august 2013 til januar 2014. Der er i evalueringen gjort brug af den viden og de erfaringer, som blev opsamlet i samarbejdet med VIA.

Der har i forbindelse med udarbejdelsen af rammen for evalueringen været afholdt fem møder, hvor Buskelundskolens ledelse sammen med repræsentanter fra Skoleafdelingen har drøftet evalueringens formål og spørgsmål. Buskelundskolen har samtidigt afholdt et fællesmøde, hvor medarbejderne kunne komme med input til evalueringen ved at beskrive de temaer og spørgsmål, de var mest optaget af at få belyst. Gennem drøftelser med skolens ledelsesteam og input fra medarbejdere blev der arbejdet med at præcisere målformuleringerne, eftersom både begreber og forståelser havde flyttet sig siden projektets opstart i 2010. Evalueringens undersøgelsesspørgsmål (afsnit 1.1) er defineret med afsæt i de målsætninger, som skolen formulerede i ansøgningen til undervisningsministeriet i 2008 samt i skolens vision og projektbeskrivelse for Nye Fællesskaber fra 2010. Arbejdet med at præcisere målformuleringerne er ikke udtryk for, at der er sket ændringer i skolens målsætninger og fokus, men at det var nødvendigt at formulere målsætningerne, så de pegede mere direkte ind i den praksisforståelse og de begreber, som skolen havde udviklet i løbet af de tre år.

1.3 Kvalitative og kvantitative metoder

Evalueringen er baseret på en kvalitativ og en kvantitativ undersøgelse. Den kvalitative undersøgelse belyser aktørernes erfaringer med de nye organisationsformer, mens den kvantitative undersøgelse fremdrager generelle udviklinger i forsøgsperioden herunder udviklingen i elevernes trivsel og faglige niveau, medarbejdernes trivsel og forældrenes tilfredshed. Eftersom der ikke har været en kontrolgruppe i den kvantitative undersøgelse, er det ikke muligt at udlægge ændringer som en effekt af de nye organisationsformer på skolen. Formålet med den kvantitative undersøgelse har hovedsageligt været at afdække, om der er sket markante forandringer i løbet af forsøgsperioden. Resultaterne af den kvantitative evaluering fremgår af et særskilt kapitel, som er udarbejdet af Rambøll Management Consulting (kapitel 11).

Den kvalitative evaluering er baseret på observationer og interviews med børn, forældre, medarbejdere og fagkonsulenter. Der er lavet observationer i de tre afdelinger Lilleskolen (indskoling), Storeskolen (melletrin) og Projektskolen (udskoling). Formålet med observationerne har været at følge børnene i de tre afdelinger og få indblik i, hvordan dagligdagen opleves set fra børnenes og medarbejdernes side. Der er i alt lavet 18 interviews. Interviewene er blevet gennemført både som individuelle interviews og gruppeinterviews: 6 individuelle interviews med medarbejdere, 6 gruppeinterviews med børn fra 0. til 9. årgang, 1 gruppeinterview med eksterne konsulenter, 1 individuelt interview med en ekstern konsulent, 3 individuelle forældreinterviews og 1 gruppeinterview med repræsentanter fra skolebestyrelsen. Alle navne i rapporten er opdigtede og køns- og aldersangivelser kan være ændret eller slettet for at sikre anonymitet.

Der er desuden indsamlet data fra en pædagogisk dag, hvor medarbejderne fik mulighed for at komme med feedback på evalueringen. På baggrund af temaer og spørgsmål rejst i evalueringen, blev dagen brugt til at undersøge, hvad medarbejderne var optaget af at udvikle i fællesskab, og hvordan den eksisterende praksis kunne forbedres. Arbejdsdagen gav medarbejderne et fornyet fokus på værdierne i den nye struktur og skabte grundlag for at fremsætte en række anbefalinger til videreudvikling og justering af struktur og praksis (kapitel 7).

1.4 Informantgrupper

Der er i den kvalitative evaluering lagt særlig vægt på at undersøge børnenes og de fagprofessionelles oplevelser og erfaringer med aldersblandede klasser og differentierede faghold med fokus på børnenes læringsmiljø og hverdag i skolen. Undersøgelsen afdækker i begrænset omfang forældreperspektivet med henblik på at undersøge forandringer i forældrerollen og i børnenes hverdag.

Børneinterviewene er blevet afholdt i grupper á 4 børn fra samme årgang. Dette med henblik på at undersøge børnenes oplevelser og erfaringer i forhold til "overgange" (eksempelvis når børnene flytter fra indskolingen til mellemtrinnet og fra en "hjemmegruppe" til næste "hjemmegruppe") og for at undersøge børnenes oplevelser med den nye struktur ud fra et aldersperspektiv. Udvælgelsen af børn er sket i samarbejde med lærerne. Der er i forhold til medarbejdere blevet udført to interviews per afdeling. Der har været en ligelig repræsentation af mandlige og kvindelige medarbejdere samt medarbejdere med kortere og længere ansættelsesperioder på skolen. I forhold til de individuelle forældreinterview har der været lagt vægt på, at det skulle være forældre med så "bred" en forældreerfaring som muligt. Det vil sige forældre med 2-3 børn på skolen, således at forældrenes erfaringer ikke knyttede sig til en bestemt afdeling men til flere afdelinger (indskoling, mellemtrin og udskoling). Forældrene er tilfældigt udvalgte. Fagkonsulentinterviewene har hovedsageligt været brugt som baggrundsviden for evalueringen med fokus på at fremdrage faglige perspektiver på børns læring og trivsel.

1.6 Evalueringens genstands- og spørgefelt

Den kvalitative evaluering bestræber sig på at synliggøre forskellige aktørperspektiver og få italesat aktørernes oplevelser og erfaringer med aldersintegrerede stamklasser og differentierede faghold. Evalueringen har således både fokus på at beskrive de forståelser og de bevæggrunde, som aktørerne oplever som væsentlige og meningsfyldte (aktørernes egne kriterier), og fokus på at fremstille aktørernes vurdering af skolens eksplicite mål og ideer.

Evalueringens genstands- og spørgefelt kan illustreres på følgende vis:

Generelt/åben tilgang	Afdække aktørernes egne kriterier		
Søge indsigt i aldersintegrerede holddannelsers betydning og indflydelse på børns læring, engagement og fællesskaber			
Eksplicite mål formuleret i evalueringen	Afdække aktørernes egne kriterier	Afdække aktørernes vurdering af eksplicite mål	Samlet vurdering
Vi vil sikre opmærksomhed på det enkelte barns læring			
Vi vil støtte børn til at blive aktive medskabere af de fællesskaber, som de indgår i			
Vi vil fremme, at børnene lærer nyt og evner at integrere det, de har lært			
Vi vil skabe engagerede børn og sikre, at alle børn udfordres			

2. Organisering, forståelser og praksis

Kapitel 2 beskriver skolens organisering af aldersintegrerede klasser og differentierede faghold samt de forståelser og bevæggrunde, som lå til grund for strukturændringen. Kapitlet søger at afdække betydningen af aldersintegrerede klasser og differentierede faghold som supplerende læringsrum, samt de muligheder og udfordringer medarbejderne oplever i forhold til kombinationen af de to "typer" læringsrum.

2.1 Organiseringen af aldersintegrerede klasser og differentierede faghold

Begreberne "aldersintegrerede klasser" og "differentierede faghold" er en omskrivning af Buskelundskolens egne begreber "hjemmegrupper" og "uderum". "Hjemmegruppen" refererer således til barnets stamklasse, mens "uderum" refererer til de forskellige faghold, som barnet deltager på. De aldersintegrerede klasser er organiseret som "rullende klasser". Det betyder, at der hvert år "indsluses" en gruppe yngre børn i klassen samtidigt med, at der "udsluses" en gruppe af ældre børn. I indskolingen "indsluses" 0. klassebørnene således i eksisterende klasser, samtidigt med at 3. klassebørnene "udsluses" til mellemtrinnet. Klasserne spænder over 3 årgange (i indskolingen er det 4 årgange), og der er i hver klasse ca. 4-5 børn fra samme årgang. Når de ældste børn i indskolingen og på mellemtrinnet, rykker videre op i systemet, "indsluses" de i en klasse med tidligere klassekammerater. Selv om børnene "skifter" klasse ved overgangen til andre afdelinger, er det altså ikke en helt ny klasse, som de kommer ind i, idet børnene "følger i hinandens fodspor". Et andet væsentligt forhold ved Buskelundskolens organisering er, at børnene veksler mellem at være i deres stamklasser og på de forskellige faghold. Børnene veksler dermed mellem at være "hjemme" og "ude". Ideen med "hjemme" og "ude" er bl.a., at børnene udfordres "mere og mere" i de faglige "uderum" efterhånden, som de bliver ældre. I indskolingen tilbringer børnene ca. 48 procent af tiden i deres "hjemmegruppe", mens børnene på mellemtrinnet tilbringer ca. 36 procent af tiden i deres "hjemmegruppe". I udskolingen er det ca. 12 procent af tiden, som tilbringes i "hjemmegruppen". Som nævnt tidligere var de differentierede faghold en integreret del af skolens praksis forud for indførelsen af de aldersintegrerede klasser. Skolen har gennem flere år arbejdet med øget holddannelse som en metode til at imødekomme elevernes individuelle behov. Der arbejdes med forskellige kriterier for holddannelse, det kan være "køn", "fremlæggelsesform", "samarbejdsformer", "motivation", "temaer", "afsluttende produkt", "fremtidsønsker", osv. Et helt konkret eksempel fra evalueringen er, at man i en planperiode valgte at oprette et engelskhold for "de meget talende børn" og et engelskhold for de mere "stille børn" for at motivere og støtte børnene til at tale sproget så meget som muligt. Andre eksempler kunne være at give børnene mulighed for at arbejde med noveller ved at overføre dem til tegneserieform eller for at arbejde med "skriftlig fremstilling", "selvstændigt projektarbejde" eller "gruppearbejde". Buskelundskolens organisationsform handler altså i høj grad om at skabe forskellige læringsrum for børnene. Det følgende afsnit uddyber væsentlige pointer i skolens strategi og praksis i forhold til at kombinere aldersintegrerede klasser og differentierede faghold.

2.2 Om at skabe synergieffekt mellem forskellige læringsrum

Buskelundskolen har siden sin start som forsøgsskole i år 2000 arbejdet med og udviklet en pædagogisk platform, hvis hovedformål var at magte differentieringsudfordringen. Dette arbejde er foregået i spændingsfeltet mellem klassen som bærende enhed kombineret med undervisning og læringsrum, der er aldersintegrerede. I 2008 søgte skolen dispensation, således at der kunne gøres forsøg med aldersintegrerede klasseenheder i hele skoleforløbet. Klasser såvel som faghold kunne på denne måde være aldersintegrerede. Formålet med at indføre aldersintegrerede klasser var bl.a. at skabe et fleksibelt og differentieret rum, hvor det enkelte barn kan give sit unikke bidrag til fællesskabet:

"Alle børn skal opleve at være en del af en gruppe, hvor forskelle i alder, køn, interesser og niveau osv. er en tydelig kvalitet, der skaber rummelighed og gode sociale relationer. De aldersblandede primærgrupper skal fortsat skabe tryghed og stabilitet, men også give mulighed for, at børnene kan "være foran", "ved siden af" og "bagved hinanden". Ansøgning til Indenrigs- og Socialministeriet den 10. december 2008.

Forventningen til de aldersintegrerede klasser var fortrinsvist at skabe et socialt differentieret rum, hvor forskelle betragtes som en tydelig kvalitet, og hvor børnene får mulighed for at opleve forskellige positioner. Den aldersintegrerede klasse skulle fortsat fungere som det primære fællesskab for barnet og være den base og det tilhørsforhold, som giver tryghed og stabilitet i barnets skolegang. Forventningen til de differentierede faghold var at skabe læringsrum, hvor børnene bliver udfordret både fagligt og socialt, hvor de møder det "fremmede og ukendte", arbejder på hold med andre børn og afprøver forskellige metoder og arbejdsformer. Denne forskel i forventningen til de to typer læringsrum har under evalueringen fremstået som et væsentligt element i skolens pædagogiske tænkning og praksis.

Under det indledende feltarbejde på skolen fortæller skolelederen om baggrunden for og ideen med "Nye fællesskaber":

"Ideen med aldersintegrerede hjemmehold og differentierede uderum er, at eleverne kommer ud på udeholdene og lærer nyt, og når de så er hjemme i de aldersintegrerede hold, hvor der er trygt og godt, får de mulighed for at integrere det, de har lært."

Her er det en medarbejder der fortæller om, hvilke forskelle hun mener, at børnene oplever på "hjemmegruppen" og "uderummene":

Pædagog: *"Dem jeg har snakket med, mine primærbørn, de føler sig mere trygge i hjemmegruppen, der er lavet et stort stykke arbejde i hjemmegruppen for netop at få lavet et hjemme og det kan de mærke, de mærker det rigtig godt. Men de synes også det er spændende at være på udehold, de er godt klar over at de skal præstere mere der"*

Der arbejdes således med et "ude" og et "hjemme" i skolens pædagogiske tilgang kombineret med en målsætning om at skabe et socialt differentieret fællesskab i klassen og et fagligt differentieret læringsmiljø på fagholdene. Det næste afsnit fremdrager delelementer af læreprocessen i forbindelse med etableringen af den nye struktur.

2.3 Ændrede vilkår for de differentierede faghold

Den kvalitative undersøgelse viser, at indførslen af aldersintegrerede stamklasser har ændret på vilkårene for de differentierede faghold; hvor lærerne tidligere havde mulighed for at målrette undervisningen til en bestemt årgang i stamklassen, er denne mulighed nu lagt ud på de differentierede faghold. Det betyder, at lærerne i højere grad end tidligere har brug for at samle børnene i "homogene" eller årgangsbaserede hold på de differentierede faghold. En lærer fortæller, at der med de aldersblandede stamklasser er opstået et behov for at få et mere "homogent fællesskab" på fagholdene:

"Der er behov for at få et mere homogent fællesskab omkring faglighed i uderummet, fordi, tror jeg, at de er så aldersspredte i hjemmetiden, men så det er jo godt, at de har mulighed for det i uderummene, at være mere homogene i sådan en faglig tilgang og i modenhed og niveau, tænker jeg."

Flere af lærerne giver samtidigt udtryk for, at de har haft mange overvejelser om, hvordan de kunne "flette" den fagfaglige undervisning ind i den nye struktur, og hvordan balancen mellem stamklasserne og fagholdene skulle være. En medarbejder fortæller, at det på et tidspunkt blev nødvendigt at mindske undervisningstiden i stamklassen for at nå det fagfaglige på fagholdene:

Lærer: *"Ja det er samme dilemma vi er ude i eller måske stadig står i, vi har fundet et leje nu, som skal afprøves i al fald. Men efter det første år, der var vi nødt til at justere på den fordeling, fordi vi havde lagt for meget hjemmetid ind i skemaet, vi kunne simpelthen ikke nå det fagfaglige, som vi, som faglærere syntes, at vi skulle nå. Der var for meget hjemmetid og dermed også for meget fag, der skulle ind i hjemmetiden."*

Tildeling af mere tid til fagholdene har været en af måderne, hvorpå man har kunnet "tilpasse" sig den nye struktur på. En anden tilpasningsmulighed har været at putte fagfaglig undervisning ind i den aldersintegrerede stamklasse. Hvor meget "fagfaglig undervisning" der kan og bør indgå i den aldersintegrerede klasse, er en vurdering, fortæller medarbejderne. Som en af lærerne pointerer, er formålet med de aldersintegrerede klasser jo netop er at skabe nogle aktiviteter, der inddrager alle børnene og ikke at splitte børnene og undervisningen op i niveauer:

Interviewer: *"Arbejder i lige så meget fagligt i hjemmegrupperne som på uderummene?"*

Lærer: *"Ja, nej altså, fagligheden har en anden karakter, man kan sige, at det der foregår i hjemmegruppen er jo typiske de mere praktiske ting, som at tage i skoven og plukke bær, lave forsøg og sådan nogle ting. Det er sådan noget, der giver mening at have i hjemmetiden. Fordi hvis man skal arbejde sådan fagfagligt, så skal vi jo enten kunne differentiere ekstremt meget, eller også skal de sidde med hver deres bog, og så giver det jo ikke rigtig nogen mening at være sammen på tværs af alder."*

På trods af denne bevidsthed har "fagfaglige undervisning" i de aldersblandede klasser været et tilbagevendende tema for lærerne i evalueringen. Spørgsmålet handler tilsyneladende om at finde ud af, "hvor" man placerer "hvilken form" for undervisning i den nye struktur. Både stamklasser og faghold er begge aldersintegrerede i den nye struktur og "den fagfaglige undervisning" kan i princippet lægges begge steder, men hvordan skal fordelingen være?

Spørgsmålet om "placering af fagfaglige undervisning" handler ikke blot om, at man med den nye struktur har bredt det aldersintegrerede læringsmiljø ud på skolen men også om "ude" og "hjemme" princippet. Grundtanken om at "uderummene" er der, hvor børnene udfordres og lærer nyt og "hjemmegruppen" er den trygge base, skaber forskellige forventninger til, hvad de to "typer" læringsrum skal rumme. En lærer fortæller således om, hvordan hun måtte justere på indholdet i og børnenes forventninger til stamklassen, fordi klassen blev "for" social: *"Børnene troede simpelthen, de skulle slappe af, og at de ikke behøvede at præstere fagligt i hjemmegruppen"*.

En anden lærer fortæller, om hvordan han er begyndt at lave mere fælles undervisning i stamklassen, frem for at lade børnene arbejde med individuelle opgaver bl.a. for at øge det fælles faglige engagement i stamklassen:

"Vi laver tit og ofte individuelle ting på hjemmeholdet, men i år prøver vi faktisk at lave dansk undervisning fælles. Det viser sig, at det kan godt lade sig gøre, selv om de er på forskellige trin. Det er også godt for børnene at opleve på hjemmeholdet, at de godt kan være sammen om noget fagligt her, og at de ikke bare bruger tiden på individuelle opgaver"

Ovenstående citater vidner om, at skolen har været gennem en rig læreproces, der har givet indsigt i, hvordan man kan arbejde med en kombination af læringsrum og holddannelser. Citaterne fortæller også om de udfordringer, der har været forbundet med omlægningen til aldersintegrerede læringsmiljøer på såvel faghold som stamklasser.

2.4 Et andet syn på læring

Buskelundskolens omlægning til aldersblandede klasser handler ikke udelukkende om at udvikle nye fællesskabsformer og læringsrum for børnene, men også om at skabe et andet syn på børns læring. Skolens ønske har været at skabe en bevægelse væk fra "at vurdere barnet i forhold til, hvad det skal kunne i 5. klasse" til i højere grad "at udvikle og understøtte barnets egne mål". Dette lærings- og dannelsessyn har været en integreret del af skolens pædagogiske grundlag i en længere årrække. Det "nye" består i at understøtte skolens lærings- og dannelsessyn ved at ændre på rammerne og den måde, børnene sættes sammen på:

Skoleleder: *"Hele strukturen omkring undervisningen i folkeskolen i dag med at finde undervisningsmaterialer, udføre tests osv. er jo bygget op omkring klassetrin, og derfor bliver man også hængende i at tænke i klassetrin som læringsniveauer, det er noget af det, vi gerne vil gøre op med ved at have aldersblandede hjemmegrupper."*

Hensigten med at ændre rammerne er således også et spørgsmål om at støtte og motivere børnene til i højere grad at arbejde med egen læring, kompetencer og færdigheder og samtidigt skabe et læringsmiljø, hvor børnene får øje på hinandens forskelligheder og kompetencer. De tidligere beskrevne dilemmaer i forhold til "at flette den fagfaglige undervisning ind i den nye struktur" udtrykker det paradoksale i at tænke læring i "klassetrin" og læring som "individuel" og er et billede på den kulturændring, skolen forsøger at bidrage til.

2.5 Fællesskab og sammenhæng på tværs af en kompleks struktur

Trods den forholdsvis komplekse holddelingsstruktur, hvor børnene skifter hold og lokaler i løbet af dagen, viser den kvalitative evaluering, at skoledagen forløber på en behagelig måde for børnene, og at der er en god atmosfære på skolen. Ofte sidder der børn og arbejder i de åbne fællesarealer, og der er børn som bevæger sig rundt på skolen, men der er samtidigt en behagelig ro på skolen.

Konsulent: *“Der er sådan en dejlig ro, når man kommer der. Det er ikke altid let at finde folk, for de har så mange hold, men der er altid nogen i nærheden, et barn eller en voksen, som ved hvor man skal gå hen.”*

Den kvalitative undersøgelse indikerer at øget holddeling styrker det brede fællesskab blandt børn og voksne på skolen. Når børnene bevæger sig rundt på holdene og møder forskellige børn og voksne, giver det børnene mulighed for at opleve forskellige samværsformer, værdier og normer. Det skaber også sammenhæng, idet børnene kontinuerligt bliver præsenteret for og selv bidrager til en kultur og et fællesskab, som er bredere end “klassen”. De interviewede børn giver flere steder udtryk for, at de oplever sig som en del af et større fællesskab, og at det føles rart at kende børn fra andre klasser og årgange. Den kvalitative undersøgelse indikerer, at en struktur med en “høj grad af holddeling” ikke er ensbetydende med en “fragmenteret” kultur på skolen. Det kan tværtimod være det, der skaber et bredere socialt og kulturelt fællesskab for børnene.

3. Aldersblandede klasser som læringsrum

Kapitel 3 søger at beskrive og eksemplificere hverdagssituationer og aktørperspektiver i relation til aldersintegrerede klasser. Kapitlet er baseret på temaer, erfaringer og opfattelser, som er gået igen i det samlede datamateriale. Eksempler og citater illustrerer centrale temaer og veksler mellem børneperspektiv og medarbejderperspektiv. Forældreperspektivet udfoldes i kapitel 4 "Opsamling og perspektivering".

3.1 Om skiftende roller og positioner i det sociale fællesskab

Noget af det, som kendetegner børnenes skoleforløb, med aldersintegrerede "rullende klasser", er, at børnene skiftevis oplever at være "de små" og "de store", og at de har mulighed for at indtage forskellige positioner i det sociale fællesskab. Her er det en gruppe børn fra 4. årgang, som reflekterer over, hvad det betyder "at være aldersblandede". Børnene er lige rykket fra Lilleskolen og op i Storeskolen og er dermed gået fra at være de ældste i deres stamklasse til at være de yngste i deres "nye" stamklasse:

Interviewer spørger, hvordan det er at være i aldersblandede klasser:

Andreas: *"Jeg synes, det er træls, eller jeg tror, de store synes, det er træls, fordi det tænkte jeg altid selv, at det var træls, at de små var der, så man ikke kunne ordne sine egne ting"*

Line: *"Ja jeg synes også, det skulle laves om, så vi havde de gamle klasser, så vi var på lige niveau"*

Andreas: *"Det er ikke så sjovt, fordi vi skal hjælpe alle, så nu vil vi gerne have klasserne tilbage igen"*

Felix: *"Jeg synes også, det var lidt træls, fordi vi skulle hjælpe mest i 2. og 3. klasse"*

Interviewer spørger, hvordan det er nu, hvor børnene er rykket op og er 4. årgang i storeskolen:

Andreas: *"Det er jo altid godt, at man får hjælp, men det er ikke så sjovt, når man skal give det"*

Interviewer: *"Okay, så der er en forskel der?"*

Andreas og Line: *"Ja"*

Børnene fortæller, om sine egne oplevelser med at være "de store" og "de små" og om at "hjælpe" og "blive hjulpet". Børnene er glade for den hjælp, de kan hente hos de større børn. Set i lyset af deres egne oplevelser med at hjælpe de mindste, er de dog usikre på, at de store nu også synes, det er sjovt at hjælpe dem, nu hvor de selv er de mindste. Børnene reflekterer videre:

Andreas (med tvivl i stemmen): *"Men jeg tror ikke, de store synes, det er så sjovt, det ved jeg ikke helt.."*

Line (ivrigt): *"Ja, det kunne jeg godt tænke mig at høre"*

Felix: *"Det ved vi da nogenlunde godt"*

Line: *"Ja men vi kender dem jo ikke, så vi kan ikke vide det"*

Børnene forstår, hvordan det er, at være de mindste og have brug for hjælp. De ved, hvordan det føles, når de større børn "gider én". De forstår også, at det kan betale sig at "rette sig lidt ind", så man ikke virker så irriterende på de store. Disse forståelser og erfaringer udvikles efterhånden, som børnene bevæger sig "opad" i deres egen aldersintegrerede klasse og i takt med, at de bevæger sig fra indskoling, til mellemtrin og videre til udskolingen.

Børnenes erfaringer med at være sammen på tværs af alder varierer fra barn til barn og fra kontekst til kontekst. Det kan således være svært at sige noget generelt om, hvordan børnene oplever at være i aldersblandede klasser. Hvordan det sociale fungerer i den enkelte klasse har også betydning for, hvordan børnene oplever at være i aldersblandede klasser. En forælder fortæller:

"Nogen (red. hjemmegrupper) så frem til, at de ældste børn skulle videre til næste afdeling, fordi de ikke gad de mindre elever, mens andre (red. hjemmegrupper) oplevede, at de mindste var så glade for den ældste årgang, fordi de var så gode til at passe på de mindste. Forskellene er bundet til forskellige hjemmegrupper, og hvordan de har fungeret."

Noget af det som børnene generelt tillægger stor betydning, når de taler om at være aldersblandede er tillid, tryghed og personlige relationer. I det følgende afsnit fortæller en gruppe børn om samarbejde med ældre børn og om betydningen af tillid og personlige relationer.

3.2 Børnenes egne oplevelser: Betydningen af tillid og personlige relationer

I interviewet taler børnene om at arbejde "alene" og i "grupper". Samtalen udvikler sig og kommer efterhånden til at handle om samarbejdsoplevelser med ældre elever og om betydningen af at kende hinanden og have tillid til hinanden:

Interviewer spørger børnene, hvordan det er, når man skal arbejde sammen og lave noget sammen:

Frederik: *"Jeg vil helst arbejde alene, fordi så koncentrerer jeg mig bedst"*

Interviewer: *"Vil du gerne lave lidt flere ting alene?"*

Frederik: *"Ja men jeg kan også godt lide at lave noget sammen med nogen, men ikke altid"*

Tomas: *"Jeg vil gerne begge dele, men jeg kan godt lide at være i gruppe, for nogen gange aner jeg ikke, hvad jeg skal, og nogen gange er det lidt dejligt at være sammen med en, der er ældre, måske et år, men to år, så er det sådan lidt."*

Randi: *"Jeg synes, det skulle være en, man kender"*

Sanne: *"Ja en man kan stole på, for eksempel min bedste ven går i klasse med mig, og hun er to år ældre end mig, og hende ved jeg, at jeg kan stole på, hun siger ikke noget, hvis jeg for eksempel laver en fejl"*

Interviewer: *"Hvad betyder det, at hende kan du "stole" på, kan du fortælle lidt mere om det?"*

Sanne: *"Ja hun går ikke ud og siger, hende der hun kan ikke så godt stave, det vil jeg ikke have"*

Frederik: *"Sådan har jeg det også"*

Interviewer: *"Så det er ikke lige meget, hvem det er?"*

Randi: *"Ja en gang skulle jeg lave et projekt, og det var sammen med en, der var ældre end mig, men hende kendte jeg godt"*

Citatet fortæller, at børnene gerne vil arbejde sammen med ældre børn, og at børnene oplever, at de godt kan løse opgaver sammen, selv om de ikke "kan det samme" og "ved det samme". Citatet fortæller også, at de yngste kan være sårbare i samarbejdssituationer med ældre børn, fordi de oplever en risiko for at deres "manglende" færdigheder kan blive udstillet, og at det er vigtigt, at det er en, man kender godt. I følgende eksempel fortæller en pige og en dreng fra 7. årgang om at være sammen med elever fra 9. årgang:

Interviewer spørger, hvordan det er at arbejde sammen med andre børn, som er både yngre og ældre end en selv?

Pia: *"Jeg synes egentlig, det er fint nok, altså det kan godt være lidt underligt nogen gange"*

Interviewer: *"Hvad er det, der er sådan lidt underligt?"*

Pia: *"Det er bare, når man er sammen med nogen, som er meget ældre end en"*

Interviewer: *"Er der andre, der har det på samme måde?"*

Rasmus: *"Ja når man har dansk og er sammen med nogen i 9. klasse, det synes jeg godt kan være lidt mærkeligt"*

Interviewer: *"Er det nemmere at være den store?"*

Rasmus: *"Ja nogen gange synes jeg, det er nemmere"*

Citatet indikerer, at det er vigtigt at være opmærksom på børnenes oplevelser med og udbytte af at være sammen på tværs af alder. Man kan med andre ord ikke antage, at aldersintegreret undervisning er "givende for børnene". Den kvalitative undersøgelse viser, at børnene har blandede følelser omkring det at være sammen på tværs af alder. Børnene giver generelt udtryk for, at de er glade for at være sammen på tværs men fortæller også om undervisnings- og samarbejdssituationer, som har været "frustrerende", "irriterende" og "kedelige". Et af de ældre børn siger f.eks.: "jeg synes ikke, man skal være aldersblandet for enhver pris, nogen gange virker det, som om vi bare skal være blandet, men det duer ikke altid". Citaterne informerer os om, at den "naturlighed", som man ud fra et voksenperspektiv, kan komme til at tillægge det aldersblandede, ikke altid stemmer overens med børnenes egne oplevelser og erfaringer.

Det skal nævnes, at der i undersøgelsen er set mange eksempler på, at børnene er trygge ved og trives med at samarbejde og fremlægge deres ting for hinanden i stamklassen. På fagholdene kender børnene også hinanden men ikke i samme grad som i stamklassen. Der kan derfor være et behov hos nogle af børnene for at få tid til at opbygge relationer og måske have faste samarbejdsmakkere, når de blandes på fagholdene. Medarbejderne er opmærksomme på dette.

3.3 Interaktion mellem børn: de små ting i hverdagen tæller

Børnene oplever det aldersintegrerede læringsmiljø i skiftende kontekster. Det kan være på legepladsen i frikvarteret, i samarbejdssituationer med andre børn, i et projektarbejde, til morgensamling og naturligvis i klassen. Det følgende eksempel er taget fra indskoling. Timen starter med en kort gennemgang af dagens program, og efterfølgende er der læsebånd:

Læreren fortæller børnene, at de skal starte med læsebånd, og bagefter er der idræt på uderum. Læreren aftaler, hvem af de ældre børn, der følger "starterne" (0. klasse børn) over til hallen. Læreren går videre og spørger 3. årgang, om de ved, hvad de skal efter pausen, og hvor de skal gå hen? Børnene nikker, det ved de godt. Herefter gennemgås resten af dagens moduler, mens læreren sætter piktogrammer op på tavlen, så alle børnene kan se programmet. Herefter er der læsebånd. De større børn læser. De, der ikke kan læse, arbejder med små "kan selv opgaver". En stor dreng sidder og hjælper en mindre pige med at løse en opgave. Drengen får ikke læst men snakker med den lille pige om opgaven.

Eksemplet viser en ganske almindelig morgen, som sikkert ligner det, der foregår på andre skoler. Forskellen er blot, at her sidder der børn fra 0. til 3. årgang. Det betyder at de mindste børn hører, hvad de større børn laver til daglig og får en fornemmelse af, hvor de selv er på vej hen, og hvad der forventes af dem, efterhånden som de bliver ældre. De store børn oplever at være de kompetente børn, som kender skolen og kan hjælpe de mindste børn med alt det

nye eksempelvis med at finde over til hallen. Sidekammeraten, der uopfordret hjælper den lille pige med hendes opgave, er blot et ud af mange eksempler på de elevrelationer og det samvær, som aldersintegrerede klasser giver mulighed for.

Børnenes samvær i skolen er ofte lagt i faste former og tilrettelagt i forhold til bestemte aktiviteter. Men børnenes samvær er også de små daglige interaktioner, når de snakker sammen, griner med hinanden, lytter, venter, er sidemand til hinanden osv. Her skaber den aldersintegrerede klasse en ramme, hvor børnenes interaktioner foregår på tværs af alder. Børnene lærer af hinanden ved at kigge på hinanden, og det kan være lærerigt for både store og små:

Børnene har dansk i hjemmegruppen. De skal skrive og tegne om et eventyr, de selv kunne tænke sig at være med i. Børnene fortæller ivrigt efter tur, hvilke historier de kunne tænke sig at være med i. Læreren giver instrukser og siger, at 3. årgang skal skrive deres opgave. De ældste børn brokker sig, men læreren holder fast og siger, "I kan lige så godt vænne jer til, at I er de store i år, så I skal skrive". Læreren fortsætter: "2. årgang må tegne og skrive, mens 1. og 0. årgang må tegne og børnestave". Børnene arbejder med egne opgaver. Nogle af børnene arbejder ivrigt. Andre er mest optaget af, hvad sidemanden får lavet. Amanda, som har lært at skrive, sidder og lytter opmærksomt til sin yngre sidemand, som "børnestaver sin historie højlydt". Amanda sidder længe og lytter og kigger på, hvad der bliver skrevet og sagt, men blander sig ikke.

Det følgende eksempel er også taget fra en klasse i indskoling, men kunne være foregået i en hvilken som helst klasse på skolen:

Børnene i klassen har natur-teknik på skemaet og skal snakke om vejret. Først laver børnene en øvelse hvor de gætter på, hvor varmt det er udenfor. De kigger ud af vinduet og vurderer ud fra, hvordan det ser ud, om det blæser, er overskyet osv.. Børnene gætter meget forskelligt. Alle får lov til at komme med et bud. Bagefter skal børnene aflæse en DMI vejrudsigt på tavlen. Den indeholder både tal, grafer og tekst. Børnene og læreren hjælper hinanden med at aflæse vejrskemaet i fællesskab. De snakker om "grader", "nedbør", "ugedage" og "klokkeslæt". Læreren stiller nogle spørgsmål, hvor alle børn har mulighed for at svare. Læreren stiller også nogle spørgsmål, der kræver, at børnene kan læse ordene på skemaet. Skemaet afkodes i fællesskab gennem forskellige typer spørgsmål, som åbner op for, at alle børn kan være med.

3.4 Et mere fleksibelt adfærdskodeks og rummeligt børnemiljø

Set fra medarbejdernes synspunkt har de aldersblandede hjemmegrupper ført mange positive ting med sig. Det har for eksempel skabt et anderledes adfærdskodeks for både børn og voksne, fortæller en af medarbejderne:

Intervieweren spørger hvilke muligheder, det giver at have aldersintegrerede hjemmegrupper?

Medarbejder: *"For os som pædagoger har det jo altid været et vilkår, der er jo ikke noget fremmed i det, vi har jo altid set det gode i det. I SFO og andre institutioner der er de jo aldersblandede. I børnehaveregi, der er det jo sådan, at de mindste lærer af de store, at man ikke skal klatre over hegnet, og i en læringssituation der er det akkurat det samme. Førhen var det et problem, at nogen legede opad eller legede nedad, så var man jo nok ikke helt alderssvarende, så var der måske noget galt, men her er det jo tilladt, man ser ikke noget forkert i det"*

Citatet fortæller, at rammer har betydning for børns interaktion, og at de kan være med til at skabe særlige normer for adfærd blandt børn. Som medarbejderen påpeger i interviewet, kunne det førhen blive opfattet som et problem, at "nogen legede opad eller nedad", for så var "man nok ikke helt alderssvarende". Det syn har ændret sig med det aldersintegrerede læringsmiljø. Eksemplet vidner om, at børnenes muligheder for samvær påvirkes af de rammer, som de befinder sig i, men også at de voksnes syn på børnene bliver påvirket. Den kvalitative undersøgelse viser, at de voksne omkring børnene oplever, at børnene er blevet bedre til at hjælpe hinanden og være opmærksomme på hinanden. Enkelte lærere har givet udtryk for, at de oplever færre konflikter mellem børnene, efter at der er lavet aldersintegrerede klasser.

Samlet set indikerer undersøgelsen, at de aldersintegrerede klasser har haft en positiv virkning i forhold til at skabe et mere rummeligt børnemiljø og et mere fleksibelt adfærdskodeks blandt børnene.

3.5 Fællesskab og venskaber

Den kvalitative undersøgelse indikerer, at der har været et positivt forløb med at etablere de nye klassefællesskaber, men at der er børn, som stadig savner sin gamle klasse. Savnet ser ud til at være størst blandt de ældre børn, hvor overgangen til aldersblandede klasser betød, at deres klasse gennem flere år blev opløst. Dette har naturligvis influeret på børnenes erfaringer med de nye fællesskabsformer. Blandt de børn, som er blevet interviewet, er der både positive og negative erfaringer med de aldersintegrerede klasser. Både yngre og ældre elever udtrykker dog, at de er glade for at være i deres nye klasser, og at de overvejende oplever det aldersblandede fællesskab positivt. I forhold til fødselsdage og samvær i fritiden har børnene givet udtryk for, at de finder det vanskeligt at være forskellige aldersmæssigt. For eksempel kan det være svært at få den fødselsdagsfest, man selv ønsker at holde, lige som der kan være fødselsdage, hvor "der bliver taget for meget hensyn til de yngste" eller omvendt. I forhold til samværet og fællesskabet i klassen i skoletiden er børnene overvejende positive:

Interviewer: *"Hvad er det bedste ved jeres skole?"*

Lars: *"Vel nok det at man lærer så mange at kende i forhold til på andre skoler, men det ved jeg ikke.."*

Peter: *"Jeg kan godt lide det, fordi det er anderledes, det er ikke bare ligesom alle andre skoler"*

Lars: *"Jeg tror også, man har et lidt bedre forhold til 4. og 5. klasse, end man har på andre skoler, fordi man har hjemmegruppe sammen med dem"*

Peter: *"Ja, også med hvordan man snakker sammen og til hinanden"*

Noget af det som børnene har givet udtryk for er, at de nye organisationsformer både de aldersintegrerede klasser og differentierede faghold har været med til at skabe et bredere fællesskab på skolen:

Interviewer: *"Får man flere venner ved at være på forskellige hold hele tiden?"*

Thomas: *"Ja det synes jeg, man kommer til at kende flere, end hvis vi bare var fortsat med klassen"*

Interviewer: *"Så det kan du godt mærke, at du er kommet til at kende flere, efter i har lavet om?"*

Thomas: "Ja"

Interviewer: "Er det rart?"

Thomas: "Ja jeg synes det er fint at møde nogle nye mennesker... nu er det så hele tiden!" (børnene griner)

Undersøgelsen indikerer samtidigt, at der er forskel på børnenes sociale liv og relationer "i skolen" og "udenfor skolen". Børnene skelner eksempelvis mellem dem, de kender og kan snakke med i skolen og dem, der er deres rigtige venner og veninder:

Interviewer: "Så man kan måske sige, at man kender flere i skolen, fordi man arbejder sammen, men får man også flere venner, hvor man er sammen i fritiden?"

Søren: "Jeg synes ikke rigtig, jeg har fået nye venner, der er bare flere sådan, man kan godt snakke med dem, men ikke nogen jeg sådan vil være sammen med i fritiden"

Interviewer (nikker hen mod en af pigerne i gruppen): "Har du det også sådan?"

Camilla: "Ja"

Interviewer (kigger rundt på de andre børn): "Hvad siger i?"

Morten: "Jeg kan godt finde på at snakke med dem, men jeg er sammen med dem fra min gamle klasse"

Den kvalitative undersøgelse indikerer, at strukturen med aldersintegrerede klasser og differentierede faghold har været medvirkende til at skabe et bredere fællesskab på skolen, men rejser også spørgsmålet om de "nære relationer" og "relationer til jævnaldrende børn". Kan børnene holde fast i deres venskaber i en struktur med skiftende faghold og "rullende klasser"? Har børnene gode muligheder for at udvikle venskaber i en aldersblandet klasse, hvor der kan være 3-4 års forskel på børnene? Hvilke muligheder har børnene for at udvikle relationer til jævnaldrende børn på tværs af klasserne?

Undersøgelsen viser, at det vækker bekymring blandt nogle af medarbejderne, at udvalget af jævnaldrende klassekammerater er blevet mindre. De aldersblandede klasser betyder, at der i én klasse kan være ca. 4-5 børn fra samme årgang. Det skaber færre muligheder for at identificere sig med og udvikle venskaber med jævnaldrende klassekammerater, pointeres det. En pige fortæller under et interview, at hun oplevede det som en lettelse, da der kom en ny pige i hendes klasse, da hun var den eneste pige på årgangen. Den kvalitative undersøgelse peger på, at børnenes relationer ofte går på tværs af klasserne, og at børnene lige så ofte er venner med nogen fra de andre klasser, som fra deres egen klasse. Børnenes netværk understøttes af det brede kendskab, som børnene får til hinanden, fordi de mødes på tværs af stamklasserne på fagholdene. Det kan naturligvis stadig være en udfordring for børnene at finde jævnaldrende kammerater på tværs af klasserne. En pædagog fortæller:
"Det kan være svært for børnene, og i sær for de 6 årige som lige er startet i skolen at finde hinanden, fordi de er fordelt på 6 forskellige hjemmehold, derfor gør vi en særlig indsats for at hjælpe dem til at finde sammen".

I indskolingen arbejdes der særligt på at hjælpe børnene med at finde jævnaldrende legekammerater og i det hele taget koble børnene sammen, inden de går ud på legepladsen:

Inden frikvarteret starter, hjælper pædagogen børnene med at finde ud af, hvad de gerne vil lege, og hvem de kan lege sammen med. Pædagogen skriver forskellige legeforslag op på tavlen, og efterhånden får alle børnene deres eget billede sat på under den leg, de gerne vil deltage i. Børnene kigger på billederne og noterer, hvem de skal følges med ud. Enkelte af børnene fortæller, at de allerede har lavet aftaler med børn fra de andre "hjemmegrupper". Pædagogen fortæller bagefter, at øvelsen giver mulighed for at få koblet 0. klasse børnene, så de kan lære hinanden bedre at kende, men at øvelsen også sikrer, at der kommer lidt struktur på, så børnene ikke bliver forvirrede, når de kommer ud på legepladsen.

At medarbejderne yder en særlig indsats for at støtte børnenes sociale relationer i skolen, er noget af det, som har skolebestyrelsens opmærksomhed:

"Det er nok vores akilleshæl, hvordan vi får den sociale trivsel til at fungere, hvordan børnene får etableret deres sociale relationer. Her kompenserer vi og gør en indsats via medarbejderne, som yder noget ekstra - det kræver noget ekstra af medarbejderne. Er personalegruppen klar til at give den lidt mere?"

Spørgsmålet omkring identifikationsmuligheder med jævnaldrende børn har været debatteret blandt medarbejdere og forældre: "Er det os voksne, der "ser" et behov hos børnene, fordi vi selv er vokset op med en struktur, hvor vi var sammen med jævnaldrende kammerater?", "når børnene fortsat søger jævnaldrende kammerater, er det så ikke bare "en rest" fra den gamle struktur – og et spørgsmål om tilvænning?". Det er spørgsmål, som evalueringen ikke kan svare på, men det giver anledning til at fastholde et åbent syn på hvilke muligheder og begrænsninger, aldersblandede klassefællesskaber giver børnene.

Set fra lærernes og pædagogernes side har der været nogle tydelige fordele ved at have aldersblandede klassefællesskaber. Eksempelvis opleves det som en fordel, at der er ældre børn i klassen, "som har forstået, hvordan tingene hænger sammen, og hvad der forventes af dem". Det, at der er ældre børn i klassen betyder, at de yngre klassekammerater hurtigt indlemmes i "kulturen", og at det i højere grad bliver børnene selv, der oplærer hinanden, både når de starter i skolen og i en ny afdeling.

Ser man på den kvantitative evaluering, så viser den, at børnenes trivsel i alle tre afdelinger ligger på nogenlunde samme niveau i 2010 og i 2013². Evalueringen viser også, at børnene i alle tre afdelinger er mindre glade for deres klasse i 2013 end de var i 2010³. Faldet i tilfredsheden med egen klasse kan hænge sammen med, at de nye klasser stadig er under opbygning, og at flere af børnene savner deres gamle klasser: Omvendt kunne man have forventet, at tilfredsheden ville have været lavest i starten og herefter stigende, efterhånden som klasserne blev mere etablerede. Der er ikke noget i den kvalitative undersøgelse, der samlet set kan forklare faldet i børnenes tilfredshed med egen klasse.

² Kapitel 11 (Rambølls kvantitative analyse): "Elevernes trivsel", delkonklusion, s. 40

³ Kapitel 11 (Rambølls kvantitative analyse): "Elevernes trivsel" s. 35, 37 og 38

4. Opsamling og perspektivering

Dette kapitel samler op på evalueringens resultater og indsigter set i relation til skolens målsætninger og de kvalitative forældreinterviews.

Den kvalitative evaluering indikerer, at de aldersintegrerede klasser har bidraget til "at skabe et fleksibelt og differentieret rum" med fokus på "rummelighed og gode sociale relationer". Undersøgelsen viser bl.a., at aldersintegrerede klasser har været medvirkende til at skabe en social referenceramme, som sætter børnene i stand til at handle på nye måder.⁴ Evalueringen viser også, at de aldersblandede klasser skaber nogle særlige forudsætninger og muligheder for i praksis at understøtte skolens målsætning om, at "lade det enkelte barn bidrage til fællesskabet med de kompetencer og færdigheder som barnet har". Dette har både vist sig i undervisningssituationer, hvor børnene "inviteres" til at deltage og byde ind på forskellige niveauer og i det daglige samvær i klassen, hvor børnene interagerer på tværs af alder og andre forskelle. Den "sociale ramme" gør det muligt at arbejde med "barnets egne mål" i en kontekst, "hvor børnene ikke behøver at ligne hinanden". I forhold til læringssituationer viser evalueringen, at børnene har blandede følelser omkring det at samarbejde på tværs af alder. Børnenes refleksioner og erfaringer minder os om, at børn og unges oplevelser og refleksioner er vigtige i forståelsen af, hvornår og under hvilke omstændigheder aldersintegreret læring fungerer, og hvornår det fungerer mindre godt. Evalueringen viser, at der kan være uoverensstemmelse mellem "de voksnes pædagogiske intentioner og syn" og børnenes egne oplevelser, og at børns oplevelser er en vigtig kilde til inspiration og forbedring af praksis. Evalueringen indikerer, at indførslen af aldersblandede klasser har været med til at styrke det brede fællesskab blandt børnene (relationer til børn fra andre klasser og fra forskellige årgange). Det har dog været vanskeligt at vurdere, om denne udvikling er relateret specifikt til de aldersintegrerede klasser eller til "hele strukturen", idet børnene er aldersblandet på mange af holdene. Evalueringen viser en bekymring i forhold til børnenes muligheder for at udvikle relationer til jævnaldrende klassekammerater. Medarbejderne og forældrene er opmærksomme på dette forhold og arbejder på at hjælpe børnene til at finde jævnaldrende legekammerater og i det hele taget støtte børnenes sociale relationer i skolen. Den kvalitative undersøgelse indikerer, at indførslen af aldersintegrerede klasser har medført ændrede vilkår for de differentierede faghold, og at det har været en udfordring at etablere aldersintegrerede læringsmiljøer både på fagholdene og i stamklasserne.

Blandt de interviewede forældre er der delvis forståelse og begejstring for det aldersintegrerede læringsmiljø på skolen og for skolens mål om at skabe et mere fleksibelt og socialt differentieret rum for børnene. Forældrene giver udtryk for, at indførslen af aldersintegrerede klasser har skabt en kompleks struktur, og at der er ting, som de oplever, er "gået tabt" med den nye struktur. Forældrenes indvending synes at være, at den tidligere model med aldersintegrerede læringsmiljøer på fagholdene og aldersbaserede klasser rummede flere muligheder og fordele end den nuværende model. Eksempelvis oplever de interviewede forældre, at det er blevet sværere at opbygge et godt fællesskab omkring klassen på grund af den løbende udskiftning af børn og forældre i klassen:

"Som forælder kan man godt komme til at opleve, at dem man fungerede godt med i forældregruppen, de er pludselig væk, og så kommer der nye ind, så man skal gøre en stor indsats som forælder for fortsat at interessere sig og bakke op om forældrefællesskabet"

---

⁴Eksempelvis er det blevet mere legitimt at lege "opad og nedad" (afsnit 3.4). Den sociale referenceramme handler om den viden, børnene udvikler i et dialektisk samspil mellem dem selv og omgivelserne, det vil sige gennem social interaktion. Som vist i afsnit 3.1 – 3.3, er det aldersintegrerede læringsmiljø med til at sætte en særlig ramme omkring børnenes interaktionsmuligheder i det daglige.

“Det var altid argumentet tidligere, at man kendte hinanden som forældre, at man lige kunne gribe knoglen og ringe til hinanden, men jeg vil ikke engang kunne identificere, hvem der er som forældre. Jeg kan gå ind og finde dem på Intra, men jeg kan simpelthen ikke sætte ansigt på dem”

“Vi synes, det er en fantastisk skole, fantastisk mode, og vi gør reklame for den alle steder! Det eneste lille “men” er den ændring af hjemmegruppen, hvor hjemmegruppen blev ændret fra årgang til at være aldersblandet, det synes jeg, måske var skridtet tilbage. De var jo aldersblandet på uderummene før også, den eneste forskel, der nu er sket, er, at det er de også blevet i hjemmegrupperne, og det tror jeg nok har været lidt dyrt”

Forældrenes engagement og opbakning til klassen påvirkes på den ene side af en løbende udskiftning i forældre - og børnegruppen, som betyder, at man som forælder hvert år skal lære nye børn og forældre at kende og på den anden side af, at man som forældre har forskellige behov på grund af børnenes aldersforskelle. Forældrenes fællesskab med hinanden og hinandens børn påvirkes af, at forældrene ikke “står med de samme glæder og bekymringer i forhold til børnene”. Det kan være svært at “se sig selv i de andre forældre, fordi man er optaget af nogle helt andre problematikker”. En af forældrene fortæller om, hvordan hans engagement i forhold til klassen har været faldende i takt med, at han har kunnet se, at hans børn ikke søger de andre børn i klassen, og at de ikke har ret meget tilfælles med størstedelen børnene i klassen. Forældrenes medleven følger børnene, så når børnene finder venner uden for klassen, så flytter forældrenes engagement og interesse også uden for klassen. Et andet forhold som nævnes omkring de aldersintegrerede klasser er, at det kan være vanskeligt at “skabe en fælles front” i forhold til aldersrelaterede problematikker, hvor det kræves, at forældrene tager stilling og gør en fælles indsats. Den handlekraft og tryghed der ligger i, at man som forældre står sammen og bakker op om hinandens børn og om klassen, har stor betydning for forældrene, men er samtidigt noget af det, som de føler, at de har mistet med strukturændringen.

Den kvantitative evaluering viser, at 27 procent af forældrene “oplevede sig selv som en del af forældrefællesskabet” i 2012, og at denne andel var steget til 38 procent i 2013. Der er altså sket en stigning fra 2012 til 2013, samlet set må man bemærke, at andelen af forældre som oplever sig selv, som en del af forældrefællesskabet er forholdsvis lav.

5. Differentierede faghold som læringsrum

Kapitel 5 afdækker betydningen af de differentierede faghold set fra et børneperspektiv, medarbejderperspektiv og et forældreperspektiv. Kapitlet beskriver de temaer og erfaringer, som er gået igen i det samlede datamateriale, og søger at beskrive disse i sammenhæng med skolens forståelser og praksis.

5.1 Differentierede faghold giver børnene ansvar og medbestemmelse

Buskelundskolen har udviklet en organisationsform, der gør det muligt for lærere og pædagoger at tilrettelægge undervisningen således, at elevernes individuelle behov så vidt muligt tilgodeses via forskellige holdformer og undervisningsmetoder. De såkaldte differentierede faghold. Den kvalitative evaluering viser, at børnene i høj grad oplever de differentierede faghold som et positivt element, der øger deres medbestemmelse, motivation og engagement i forhold til undervisningen. Her fortæller en gruppe elever fra udskoling:

Interviewer: *"Hvad handler uderummene om, kan I ikke fortælle lidt om det?"*

Sarah: *"Jo, det er jo sådan, at vi prøver forskellige arbejdsformer, og at man finder ud af, hvordan man bedst lærer på, man kan også arbejde med de ting, man gerne vil være bedre til, skriftlig fremlæggelse eller noget med at arbejde meget i grupper"*

Interviewer: *"OK og hvad betyder det for jer?"*

Mikkel: *"Jeg synes, det er fint, det er blevet en del af hverdagen, jeg kunne slet ikke gå i skole, hvis de ikke var der"*

Sarah: *"Nej, man prøver noget forskelligt og finder ligesom dem, man arbejder godt med i de forskellige fag, man finder sine makkere, så man ved, hvem man godt kan arbejde sammen med"*

En dreng fra 4. årgang fortæller om, hvordan han fik mulighed for at vælge et projekt, hvor han skulle arbejde med træ:

"Jeg synes, det var dejligt, det var en lettelse, at lige pludselig fik vi en arbejdsuge, hvor vi lavede det samme hver dag, for eksempel noget jeg godt kan lide, er at arbejde med træ, så valgte jeg sløjde, og det fik jeg så, og jeg synes, det var rigtig dejligt at kunne arbejde frit med det og ikke have lektier for, og jeg kunne bare komme hjem og tænke, jeg glæder mig til i morgen, og det synes, jeg var en lettelse, at man kunne det i en hel uge"

Set fra et fagprofessionelt synspunkt giver fagholdene mulighed for at skabe nogle forløb, der kan interessere alle børn, samtidigt med at der er mulighed for at tilpasse de faglige udfordringer til det enkelte barn:

Interviewer: *"Det er en god erfaring, I har gjort – at man godt kan lave hold efter interesse eller produkter eller arbejdsformform?"*

Lærer: *"Ja, og det tænker jeg giver udfordringer til alle også til de gode, for så kan man lige skrue på et eller andet og give udfordringer til dem undervejs. Og man kan godt være god til at arbejde på en måde, selvom man ikke er så fagligt dygtig"*

Interviewer: *"Kan du give et eksempel på det?"*

Lærer: *"Vi har lavet tegneserier f.eks. ud fra en historie, som vi arbejdede med, hvor det var som om, at der var nogle, der fik åbnet op for den her novelle ved at overføre den til en tegneserie - hvor de fik grundet lidt på, hvad var det for nogle personer, og hvad var det for nogle ting, mere end de ville, hvis det var nogle spørgsmål, de skulle svare på"*

Valgmulighederne betyder, ifølge lærerne, meget for børnenes engagement, men der ligger også en læring i at skulle foretage et valg og stå ved sit valg. Når børnene skal vælge hold, snakker de med deres lærer om, hvad der kunne være en "sund udfordring", og om hvad de har brug for at øve sig i:

Lærer: *"Det der med, at de selv får lov til at vælge hold, det tror jeg, betyder rigtig meget. Selvom der ikke er meget at vælge imellem, så bare det, at man har et valg, det gør også, at man får lov til at tage stilling til, hvad man ikke har lyst til. Det tror jeg, betyder rigtig meget. Det betyder da også, at vi som lærere kan lægge dem fast på, at du har altså valgt det her hold, hvor man skal være mere stille. Og det må du så tage med, selvom det måske ikke var det bedste for dig"*

5.2 Børnene forholder sig til egen læring

Ideen med differentierede faghold handler kort fortalt om at lade barnet gå derhen, hvor det "passer ind" og "får de udfordringer, det har brug for". Denne organisationsform adskiller sig fra den traditionelle skoleform, hvor barnet oftest er i sin klasse, og hvor klassen undervises samlet i dansk, matematik, engelsk, billedkunst osv. Noget af det, som glæder forældrene allermost ved Buskelundskolens model, er netop, at undervisningen varieres, og at børnene bliver udfordret:

"Der er meget læring at hente på skolen i forhold til fremtidens skole, vi skal jo gøre op med skolen, hvor det er det samme og det samme for børnene, hver time starter ens! Nej her går børnene ud og prøver forskellige ting, og det skal der en ændring af rammen til. Med den her struktur er alt serveret på et sølvfad i forhold til at tilbyde undervisningsdifferentieret læring, få delt eleverne ud til de rigtige læringsrum, så det skal de bare holde fast i og øve sig i"

"Tænk at have en skole, som er i stand til at tilbyde det, at det skal være hele børn, der kommer ud af det...at de skal sidde og være super faglige, men at de også kan sige, du har sidste gang valgt det og det, og derfor skal du nu øve det, du har brug for, men næste gang har du hele palletten igen. Altså hold nu op, jeg tager fuldstændig hatten af for det, de gør, man får nogle glade børn"

"Det, der udfolder sig på mellemtrinet er, at børnene får udviklet deres stillingtagen, deres kendskab til sig selv, fordi de skal ikke bare følge en flok, de bliver ikke de der lemminger, der bare vader af sted og sidder og venter på læreren"

En forælder pointerer, at fagholdene også hjælper de børn, der ofte bliver fastlåst i deres klasse, fordi de har en bestemt rolle, og at fagholdene hjælper børnene med at få nye chancer i skolelivet:

"Det er jo fantastisk, at de ikke er låst fast i den samme klasse, tænk altså, det var vi jo, tænk hvis man er det irriterende element i en klasse i 10 år, men her de jo ude blandt så mange børn, det er fantastisk, de får en ny chance og en ny chance"

Bagsiden af medaljen med de skiftende faghold er til gengæld, at børnene skal kunne forholde sig til, at andre børn går ud og ind af deres hverdag. Her er det en forælder, der reflekterer over, hvordan det må være set fra et børnesynspunkt:

“Der er godt nok også mange, man skal forholde sig til, altså hvis man ikke har en stabil hjemmefront, og man så kommer op i en skole og ikke har nogen stabilitet der, hvis man hvert år, ud over at skulle flytte mellem far og mor hver uge og så skal man flytte i skolen hvert år, min bedste veninde hende jeg lige fik knyttet mig til, så skal hun videre til næste afdeling. Hold da op altså, vi giver dem ikke ret meget ro, pusterum til bare at være”.

5.3 Om at give slip på det trygge og nære

Spørgsmålet om hvordan man skaber den rette balance mellem variation og kontinuitet i børnenes skolehverdag er et opmærksomhedspunkt for medarbejderne. Der kan være stor forskel på, hvad det enkelte barn har brug for og hvilken indsats, der skal til for at skabe sammenhæng og kontinuitet. Noget af det handler om tryghed og om at støtte børnene i at stå på egne ben. Som det fremgår af nedenstående citat, handler holddannelserne ikke blot om at skabe variation i skoledagen, men også om at støtte børnene i at søge ud af deres egen “comfort-zone”. Holddannelserne kan være en udfordring for børnene, men der ligger også en vigtig læring i at kunne give slip på det nære og trygge og begive sig ud på mere dybt vand, både fagligt og socialt, fortæller en lærer:

Interviewer: *“Kan børnene godt holde fast i de relationer, som de gerne vil holde fast i?”*

Lærer: *“Umiddelbart tænker jeg, at det kan de godt. Men nogle gange tænker jeg, at hvis man ikke selv er så opsøgende eller så klar på det, tror jeg godt, det kan være svært [...] hvis man er meget opmærksom på det med relationerne, så når man skal vælge hold, så vælger man efter, hvad vælger mine venner eller veninder. Men hvis man ikke er så opmærksom på det, eller vælger efter det, man faktisk selv har lyst til, så kan man risikere, at man kommer til at sidde på et hold, hvor de andre ikke er.”*

Interviewer: *“Er det et dilemma de står med, når de skal vælge?”*

Lærer: *“Det tror jeg er meget forskelligt. Jeg ved, der er nogle af dem, der vælger rigtig meget efter deres veninder. Vi forsøger at arbejde med at få dem til at vælge efter, hvad de selv vil. Og så snakker vi også om det der med, at det er også okay at være rettet af, at man vælger efter samhørighed og dem, man har brug for at være sammen med”.*

Som citatet viser, har børnene og de unge brug for at blive udfordret for at udvikle sig, men de har brug for nogle rammer og nogle voksne som støtter dem i det. Som det fremgår af citatet er medarbejderne bevidste om, at børnene både har brug for deres venner og den tryghed, der ligger i at være sammen med dem, men at de også har brug for at lære at rykke sig fri, og her tilbyder fagholdene en mulighed for at prøve at stå på egne ben:

“Det er jo også fint at lære i den alder. Fordi det fylder så meget at klumpe sig sammen. At faktisk lære, at træde uden for det og faktisk have en ramme, hvor det kan lade sig gøre”.

6. Sammenligning af de tre afdelinger

Kapitel 6 beskriver ganske kort, hvordan de 3 afdelinger, indskolingen, mellemtrinnet og udskolingen er organiseret, og hvilken betydning det har for vekselvirkningen mellem aldersintegrerede klasser og differentierede faghold.

Den kvalitative undersøgelse indikerer, at de aldersintegrerede klasser har haft en særlig betydning i indskolingen. Fordelen ved at indføre aldersintegrerede klasser har for indskolingen været, at det har givet mulighed for at integrere de nye børn i et læringsmiljø og et børnefællesskab, hvor mange af børnene er vant til at gå i skole, og hvor de ældre børn kan yde støtte og omsorg for de yngste børn. Sammenlignet med mellemtrinnet og udskolingen har indskolingen haft nogle særlige udfordringer på grund af, at der er en større spredning på børnenes behov og færdigheder end i de to andre afdelinger. En af udfordringerne har således været at skabe fælles faglige aktiviteter, der understøtter alle børns læring og at imødekomme alle børns sociale behov.

En af intentionerne med de nye organisations- og fællesskabsformer var bl.a., at vekselvirkningen mellem "hjemme" og "ude" skulle hjælpe børnene med at lære nyt og integrere det, de har lært. Evalueringen viser, at indskolingen, mellemtrinnet og udskolingen har organiseret sig forskelligt, hvilket skaber forskellige vilkår for at kunne arbejde med vekselvirkningen mellem "hjemme" og "ude". Mens man i indskolingen har valgt en "daglig vekselvirkning", hvor børnene starter i klassen, går ud på faghold og slutter i klassen, har man i udskolingen valgt at lægge børnenes klasses tid i nogle få blokke hen over skoleåret. Det betyder, at det "daglige samvær" i klassen reduceres til ca. to timer ugentligt, til gengæld er klassen samlet i nogle projektpå perioder nogle gange om året. Undersøgelsen indikerer, at vekselvirkningen mellem "hjemme" og "ude" medvirker til at skabe en positiv kontrast i børnenes hverdag, men det har været vanskeligt at få et reelt indblik i, på hvilke måder vekselvirkningen hjælper børnene til at integrere den viden, de får, herunder dokumentere effekter af vekselvirkningen. Det fremgår dog tydeligt, at primærlærerens/primærpædagogens indsats med at "gøre status og samle op på barnets faglige og sociale udvikling" sammen med barnet udgør et vigtigt element i vekselvirkningen mellem "hjemme" og "ude", og man må formode, at dette har en positiv virkning i forhold til at hjælpe børnene og de unge med at integrere den viden, de får.

7. Opmærksomhedspunkter

Kapitel 7 beskriver de opmærksomhedspunkter, som er blevet rejst på baggrund af evalueringen. Opmærksomhedspunkterne relaterer sig hovedsageligt til specifikke organisatoriske udfordringer og i mindre grad til aldersintegreret undervisning som tema.

7.1 Holdskift og overleveringer

Evalueringen peger på, at strukturen med aldersintegrerede klasser og differentierede faghold øger kompleksiteten i forhold til at "følge det enkelte barn". Lærere og pædagoger giver udtryk for, at de har gode redskaber til at følge op på det enkelte barns læring og trivsel, men at det kræver en særlig indsats at udarbejde og drøfte overleveringer mellem barnets primærlærer og barnets faglærere i forbindelse med de forskellige planperioder⁵. Et andet forhold som nævnes er, at det kan være svært at iværksætte tiltag og vurdere effekten af tiltagene på grund af holdskiftene. Flere lærere og pædagoger giver udtryk for, at der er forholdsvis mange børn at forholde sig til, og at det kan være svært at følge det enkelte barn tæt. Den kvantitative evaluering viser, at andelen af børn, der oplever, at de har en voksen at tale med hvis de har brug for det, er steget. Der er ikke noget i den kvalitative evaluering, der peger på, at børnene savner kontakt til deres primærlærer/pædagog.

7.2 Variation og kontinuitet

Spørgsmålet om "variation" og "kontinuitet" har været gennemgående temaer under evalueringen. Både børn, forældre og medarbejdere giver udtryk for, at de er glade for den variation og fleksibilitet, som strukturen skaber i forhold til undervisningen, men de giver samtidigt udtryk for, at de ønsker "mere kontinuitet for børnene". Både medarbejdere og forældre udtrykker bekymring for, om "det er de særligt udadvendte og sociale børn, som trives med den skolehverdag, som strukturen giver", og om "strukturen rummer alle børn lige godt". Denne problemstilling relaterer sig i højere grad til skolens organisationsform med øget holddannelse og "rullende klasser" end til det aldersintegrerede læringsmiljø specifikt. Fra forældresiden nævnes det, at modellen med "rullende" stamklasser mindsker børnenes og forældrenes tilhørsforhold til klassen. Det har ikke været muligt at undersøge, hvor udbredt denne oplevelse er.

For lærernes og pædagogernes vedkommende kom ønsket om "mere kontinuitet" særligt til udtryk på pædagogisk dag. Flere arbejdsgrupper gav her udtryk for, at de ønskede "større kontinuitet og et mere naturligt flow i løbet af året". Kontinuitet blev bl.a. beskrevet som:

- at kunne følge eleverne i længere perioder ad gangen
- at kunne iværksætte tiltag og vurdere effekten af tiltag
- at kunne skabe kontinuerlige forløb og fællesskaber for børnene
- at kunne arbejde kontinuerligt med faglig og social udvikling for børnene

Medarbejdernes ønske om "at skabe en større naturlighed og fleksibilitet i hverdagen" handlede i opsummeret form om at skabe et mere frit spillerum for børnenes læring fremfor at være planlagt i "kasser og moduler". Denne form for fleksibilitet handler således ikke om at have mulighed for at arbejde med forskellige hold og målgrupper, men om at kunne handle mere frit sammen med børnene i hverdagen.

⁵ Denne problematik blev rejst under samarbejdet med VIA og ser altså ud til fortsat at være en udfordring for medarbejderne.

7.3 Aldershomogene relationer og fællesskaber

Aldershomogene relationer- og fællesskaber har været et tilbagevendende tema blandt medarbejdere, forældre og børn. Børnenes venskaber og klassefællesskaber fra perioden inden, der blev dannet aldersintegrerede klasser, ser ud til at have en særlig betydning for mange af børnene, som holder fast i deres jævnaldrende kammerater. De aldersintegrerede klasser har givet anledning til bekymringer blandt medarbejdere og forældre i forhold til, om børnene har gode nok muligheder for at spejle sig i og udvikle relationer til jævnaldrende børn. Blandt forældrene går bekymringerne også på, at det er blevet vanskeligere for klassens forældre at "danne fælles front" og tage hånd om aldersrelaterede problematikker, konflikter, sociale spilleregler, teenageliv osv. Det giver anledning til fortsat at forholde sig åben overfor at se på de muligheder og begrænsninger, det giver, at have aldershomogene såvel som aldersintegrerede fællesskabsformer.

8. Konklusion på den kvalitative evaluering

Formålet med den kvalitative evaluering har været at søge indsigt i aldersintegrerede holddannelse betydning og indflydelse på børns læring, engagement og fællesskaber, samt undersøge på hvilke måder, organisationsformen med aldersintegrerede klasser og differentierede faghold bidrager til:

- at sikre opmærksomhed på den enkelte elevs læring og engagement
- at støtte eleverne i at blive aktive medskabere af de fællesskaber, som de indgår i
- at fremme at eleverne lærer nyt og evner at integrere det, de har lært
- at skabe engagerede elever og sikre at alle elever udfordres

Konklusionen på den kvalitative evaluering kan sammenfattes på følgende måde:

Den kvalitative evaluering viser, at skolens organisationsform med aldersintegrerede stamklasser og differentierede faghold skaber et varieret læringsmiljø, hvor børnene udfordres både socialt og fagligt i forskellige "læringsrum" og "kontekster". De differentierede faghold, der går på tværs af stamklasserne, skaber gode muligheder for at understøtte det enkelte barns læring og trivsel ved at give børnene forskellige deltagelsesmuligheder. Børnenes deltagelsesmuligheder understøttes ved at tilbyde forskellige holdstørrelser, emner, arbejdsmetoder, produktformer, samarbejdsformer osv. Børnene giver i undersøgelsen udtryk for, at de oplever de differentierede faghold som anerkendende i forhold til individuelle behov og ønsker, og at valgmulighederne øger deres engagement og motivation. Skolens pædagogiske grundlag og arbejde med at skabe kvalificerede selvbestemte børn har ikke været behandlet i evalueringen, men det er en vigtig faktor i forhold hertil. Den kvalitative undersøgelse viser, at de aldersintegrerede stamklasser har været med til at skabe et anderledes grundlag for at understøtte det enkelte barns læring og trivsel samt nye muligheder for at arbejde med børn og børnefællesskaber på. De aldersintegrerede klasser skaber et særligt erfaringsrum for børnene, hvor de får mulighed for at opleve forskellige roller og positioner. Når barnet starter i skolen integreres det i et fællesskab, hvor de ældre børn kan vise vej og yde støtte. Efterhånden som barnet bliver ældre og bevæger sig op gennem den aldersblandede stamklasse og på et tidspunkt "flytter" videre til næste afdeling, oplever det skiftevis at være yngst og ældst, at få støtte fra andre børn og være kompetent til at støtte andre børn. Det har ifølge lærerne og pædagogerne givet nogle særlige fordele i forhold til at støtte det enkelte barns læring og trivsel i skolen. Evalueringen viser, at aldersblandede klasser kan være med til at åbne op for nye normer og fællesskabsforståelser blandt børn og skabe et mere rummeligt børnemiljø. Undersøgelsen indikerer, at kombinationen af aldersblandede klasser og blandede faghold har været med til at styrke det brede fællesskab blandt børnene.

Det har været vanskeligt at få et indblik i, på hvilke måder vekselvirkningen mellem aldersintegrerede stamklasser og differentierede faghold hjælper børnene til at integrere den viden, de får. Evalueringen indikerer, at vekselvirkningen mellem faghold og stamklasser skaber en positiv kontrast og variation i børnenes hverdag, men det har ikke været muligt at dokumentere nærmere på hvilke måder, det hjælper børnene til at integrere den viden, de får.

Samlet set kan det konkluderes, at skolens struktur med aldersintegrerede stamklasser og differentierede faghold har været med til at udvikle "læringsrum", der bidrager til skolens mål om at sikre opmærksomhed på den enkelte elevs læring og engagement, at støtte eleverne i

at blive aktive medskabere af de fællesskaber, som de indgår i og at skabe engagerede elever og sikre, at alle elever udfordres. Den kvalitative evaluering viser, at de nye organisations- og fællesskabsformer på skolen har bidraget til skolens overordnede mål om at skabe en kvalitativ forbedret skole med øgede læringsmuligheder for eleverne. Evalueringen viser imidlertid også, at indførelsen af aldersintegrerede stamklasser har givet nogle udfordringer, som må give anledning til videre overvejelser. Udfordringerne relaterer sig til problemstillinger vedrørende:

- at følge op på den enkelte elev på tværs af hold og faglærere
- at iværksætte indsatser og følge op på effekten af disse på tværs af hold
- at skabe kontinuerlige og stabile forløb og fællesskaber for børnene
- at styrke børnenes og forældrenes sociale tilhørsforhold til klassen
- at imødekomme problematikker og behov som er aldersrelaterede
- at støtte børnene i at udvikle relationer og fællesskaber med jævnaldrende børn

Den kvalitative evaluering viser, at dispensationen fra Undervisningsministeriet har givet Buskelundskolen mulighed for at udvikle mere fleksible rammer for læringsmiljøet. Flere medarbejdere giver udtryk for, at de bruger forholdsvis meget energi på at organisere børnene, udarbejde holdkriterier, afprøve holdformer og foretage nødvendige justeringer, men de oplever også, at den fleksible organisationsform kommer børnene til gode, fordi det giver mulighed for at tilpasse læringsmiljøet til børnenes forskellige behov.

9. Samlet konklusion på den kvalitative og kvantitative evaluering

Samlet set kan det konkluderes at⁶:

- De nye organisations- og fællesskabsformer på Buskelundskolen med aldersintegrerede klasser og differentierede faghold har bidraget til skolens overordnede mål om at skabe en kvalitativ forbedret skole med øgede læringsmuligheder for eleverne.
- Modellen med "rullende", aldersintegrerede stamklasser, kombineret med differentierede faghold, skaber en kompleks struktur med særlige udfordringer, som må give anledning til videre overvejelser om skolens struktur.
- Elevernes faglige niveau er forbedret i perioden 2010 til 2013.
- Elevernes trivsel har været stabil i perioden fra 2010 til 2013 og placerer sig over landsgennemsnittet.
- Forældrenes tilfredshed har ikke ændret sig betydeligt efter indførslen af Nye Fællesskaber, hvilket indikerer, at der er en stabil forældretilfredshed. Der er sket en stigning i andelen af forældre, der oplever at være en del af forældrefællesskabet, selv om denne andel stadig kun er godt en tredjedel.
- Der er sket en positiv udvikling i medarbejdernes trivsel efter indførslen af Nye Fællesskaber, dette vel at mærke i en periode med store organisationsforandringer, hvor det var forventeligt, at medarbejdernes trivsel ville falde.

---

⁶ Konklusionen på den kvantitative evaluering fremgår på side 45.

10. Perspektivering

Kapitel 10 rummer en kort perspektivering af evalueringens resultater til skolereformen.

Skolereformen har tre overordnede formål:

- Folkeskolen skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige, de kan.
- Folkeskolen skal mindske betydningen af social baggrund i forhold til faglige resultater.
- Tilliden til og trivsel i folkeskolen skal styrkes blandt andet gennem respekt for professionel viden og praksis.

Evalueringen viser, at målsætningen om "at udfordre alle elever så de bliver så dygtige, de kan" står centralt i Buskelundskolens arbejde, og at dispensationen har haft stor betydning for, at skolen er lykket med denne målsætning. De differentierede faghold og aldersintegrerede stamklasser skaber læringsrum, der udfordrer eleverne til at blive så dygtige, de kan både fagligt og socialt. De frie rammer til at organisere skolen og undervisningen ud fra skolens egne målsætninger har, som evalueringen viser, bidraget til udvikling af professionel viden og praksis og til et skærpet fokus på skolens målsætninger.

Et af indsatsområderne i skolereformen er "at skabe en længere og mere varieret skoledag med mere og bedre undervisning og trivsel". Denne målsætning understøttes af skolens struktur, lige som skolen allerede på nuværende tidspunkt tilbyder børnene en skoledag med et højere timeantal end normalt. Evalueringen viser, at aldersintegrerede klasser og differentierede faghold skaber forskellige slags læringsrum, som medvirker til at skabe en varieret undervisning/skolegang for børnene. Set i et bredere perspektiv kan man dog spørge, om "aldersintegrerede klasser og differentierede faghold" dækker børns behov for en varieret skoledag, eller om der er brug for at brede praksis ud? Evalueringen rejser således spørgsmålet om, hvorvidt skolens fokus på "modellen" har betydet, at der er sket en "indsnævring" i skolens praksis? Her tænkes på samarbejde med lokale aktører, virksomhedsprojekter, undervisning udenfor, bevægelsesaktiviteter, praktiske fag, osv.

KAPITEL TIL "EVALUERING AF NYE FÆLLESSKABER" BUSKELUNDSKOLEN

INDHOLD

1. Indledning	32
1.1 Forventninger	33
1.2 Datakilder og fremgangsmåde.....	34
1.3 Læsevejledning	34
2. Elevernes trivsel	35
2.1 Lilleskolen.....	35
2.2 Storeskolen	37
2.3 Projektskolen	38
2.4 Delkonklusion.....	40
3. Elevernes faglige niveau	40
4. Medarbejdertrivsel	41
5. Forældretilfredshed	43
6. Konklusion	45

1. INDLEDNING

Nedenstående kapitel er udarbejdet af Rambøll Management Consulting (herefter Rambøll).

Formålet med kapitlet er at supplere den kvalitative del af evalueringen af Nye Fællesskaber, der gennemgås i foregående kapitel, med en beskrivelse af udviklingen i elevernes trivsel og faglige niveau, medarbejdernes trivsel og forældrenes tilfredshed. Udviklingen beskrives ud fra spørgeskemaundersøgelser, samt elevernes resultater i de nationale test.

Fordelen ved at benytte både kvalitative og kvantitative metoder er, at man bliver mere sikker på resultaternes gyldighed, såfremt de forskellige metoder og datatyper giver de samme resultater. Derudover har metoderne forskellige fordele. Den kvantitative analyse kan i højere grad fremdrage generelle udviklinger på tværs af respondentgrupper og tid. En af fordelene ved den kvalitative analyse er derimod, at den kan belyse specifikke udviklinger mere dybdegående.

Dette kapitel vil således bidrage med en mere overordnet beskrivelse af, hvordan det går med fagligheden og trivslen blandt Buskelundskolens elever, medarbejdere og forældre efter indførelsen af Nye Fællesskaber, frem for en mere dybdegående beskrivelse.

Udviklingerne vil blive beskrevet for perioden før indførelsen af Nye Fællesskaber til efter Nye Fællesskaber blev implementeret. Da Nye Fællesskaber blev indført i skoleåret 2010/2011, vil år 2010 fungere som baseline for før indførelsen af Nye Fællesskaber, og år 2013 vil fungere som reference for status efter Nye Fællesskabers implementering.

¹ Emmenegger, Patrick og Robert Klemmensen (2010) side 418 i *Metoder i statskundskab*, red. Lotte Bøgh Andersen m.fl., Hans Reitzels forlag.

1.1 Forventninger

Med indførelsen af Nye Fællesskaber har Buskelundskolen afskaffet de aldersbaserede klasser og i stedet indført aldersintegrerede klasseenheder og øget arbejdet med udvikling af nye organisations- og fællesskabsformer på skolen. Det overordnede formål med forsøget har været at opnå en kvalitativ forbedret skole med øgede læringsmuligheder for eleverne. Evalueringen vil derfor blandt andet søge indsigt i aldersintegrerede holddannelsers betydning og indflydelse på børns læring, engagement og fællesskaber.

International forskning på skoleområdet har vist, at skolestrukturen ikke er afgørende for elevernes faglighed og trivsel², men at bestemte strukturer kan understøtte varieret undervisning, undervisningsdifferentiering og styrkede elevrelationer, som alle har en positiv betydning for det faglige niveau og trivslen i skolen. Konkret er der støtte til, at aldersintegreret undervisning har en positiv effekt på elevrelationerne. Forskningen indikerer nemlig, at eleverne får flere venner og opnår positive relationer til flere elever end ellers. Enkelte studier viser ligefrem, at trivslen øges³. Andre evalueringer af lignende skoleforsøg viser samtidig, at eleverne lærer at indgå i flere sociale grupper, hvilket resulterer i mindre mobning og generelt højere trivsel⁴. Lærerne oplever også, at børnene i højere grad hjælper hinanden og er blevet mere rummelige efter indførelsen aldersintegration og fleksibel holddannelse.⁵

I forhold til, om aldersintegreret undervisning har en positiv betydning for det faglige niveau, er to forhold afgørende. For det første er det afgørende, at undervisningen er varieret, og for det andet skal undervisningsdifferentieringen være styrket. Hvis dette er tilfældet kan det forventes, at Nye Fællesskaber har en positiv betydning for elevernes faglige niveau, da forskningen understøtter, at både varieret undervisning og undervisningsdifferentiering med udgangspunkt i den enkelte elev har en positiv betydning for elevernes faglige niveau⁶.

Forventningen til udviklingen i elevernes trivsel er, at den er steget efter indførelsen af Nye Fællesskaber. Den samme forventning gør sig gældende i forhold til elevernes faglige niveau, såfremt Buskelundskolen har formået at øge graden af varieret undervisning og brugen af undervisningsdifferentiering. I forhold til medarbejdernes trivsel kan det forventes, at der på kort vil være et fald, da organisationsændringer på kort sigt forventes at stille større krav til medarbejderne, samt medføre større usikkerhed om den arbejdsmæssige fremtid. Det samme gør sig gældende i forhold til forældrenes tilfredshed, som også på kort sigt forventes at falde på grund af øget usikkerhed i forhold til elevernes trivsel og læring, samt at klassen ikke længere fungerer som omdrejningspunkt for forældrenes kontakt med skolen.

² Hattie, John (2009). *Visible Learning – A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. Routledge.

³ Fredericia Kommune (Skoleafdelingen). *Aldersintegreret undervisning i indskoling (2012)*;

Lüthi, Christina (2010). *Tryghed i aldersblandet indskoling*. Folkeskolen.;

Hillierius, Peter (2011). *Åldersintegrering – på gott eller ont? Examensarbete*. Karlstads Universitet.;

Reese, Debbie (1998). *Mixed-Age Grouping: What Does the Research Say, and How Can Parents Use This Information?* ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education, University of Illinois.;

Aina, Olaiya E. (2001). *Maximizing Learning in Early Childhood Multiage Classrooms: Child, Teacher, and Parent Perceptions* *Early Childhood Education Journal*, June 2001, Volume 28, Issue 4, pp. 219-224.;

Rambøll Management Consulting. *Evaluering af forsøg med skolestart (2012)*.;

Epinion. Evaluering af Kompetencebaseret Rullende skolestart og Aldersintegreret Indskoling (KRAI) i Aarhus Kommune (2011).

⁴ Fredericia Kommune (Skoleafdelingen). *Aldersintegreret undervisning i indskoling (2012)*.

⁵ *Epinion. Evaluering af Kompetencebaseret Rullende skolestart og Aldersintegreret Indskoling (KRAI) i Aarhus Kommune (2011)*.

⁶ Koeze, Patricia A. (2007). *Differentiated Instruction: The Effect on Student Achievement in an Elementary School*. Eastern Michigan University.;

Lüthi, Christina (2010). *Tryghed i aldersblandet indskoling*. Folkeskolen.;

Aina, Olaiya E. (2001). *Maximizing Learning in Early Childhood Multiage Classrooms: Child, Teacher, and Parent Perceptions* *Early Childhood Education Journal*, June 2001, Volume 28, Issue 4, pp. 219-224.;

Florander, Jesper (1991). *Elevdifferentiering – undervisningsdifferentiering – niveaugruppering? Side 5-16. Læsepædagogen*.;

Hattie, John (2009). *Visible Learning – A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. Routledge.;

Dansk Clearinghouse for uddannelsesforskning (2011). Viden om input, proces og udbytte i grundskolen./ Input, Process, and Learning in primary and lower secondary schools (2010).

1.2 Datakilder og fremgangsmåde

For at belyse, om udviklingen hos de ovennævnte målgrupper er som forventet, vil nedenstående datakilder blive undersøgt.

Table 1: Oversigt over datakilder.

Målgruppe	Fokus	Datakilder
Elever	Elevernes trivsel	Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM) grundskoletermometer fra 2010 og 2013
	Elevernes faglige niveau	Nationale testresultater i perioden 2010-2013
Medarbejdere	Medarbejdernes trivsel	Psykisk APV og trivselsundersøgelse fra 2011 og 2013
Forældre	Forældrenes tilfredshed	Midtvejsevaluering af Nye Fællesskaber i 2012

Evaluering af Nye Fællesskaber i 2013

Generelt er der foretaget sammenligninger af data fra før, Nye Fællesskaber blev indført, med data fra efter, Nye Fællesskaber blev implementeret, i forhold til at beskrive udviklingen i elevernes trivsel og faglige niveau, medarbejdernes trivsel og forældretilfredsheden. Med undtagelse af beskrivelsen af elevernes faglige niveau baserer sammenligningerne sig på henholdsvis elevers, medarbejders og forældres selvvaluerede trivsel og tilfredshed i udsendte spørgeskemaer. For at kunne foretage sammenligningen har Rambøll udvalgt en række spørgsmål fra undersøgelserne foretaget efter, Nye Fællesskaber blev implementeret, som enten er identiske eller sammenlignelige med spørgsmål fra undersøgelserne foretaget før, at Nye Fællesskaber blev indført. Derefter er der lavet en simpel procentuel sammenligning, hvorfra det kunne identificeres, om der var flere eller færre, der besvarede spørgsmålene positivt efter, Nye Fællesskaber blev indført. Der er altså ikke foretaget statistiske analyser af sammenhænge mellem variablene, men udelukkende lavet deskriptive sammenligninger af de procentuelle fordelinger.

Beskrivelsen af udviklingen i data vil fremdrage såvel negative som positive ændringer. Disse vil dog ikke blive udlagt som en effekt af Nye Fællesskaber, da vi ikke ved, hvordan udviklingen ville have været i fraværet af Nye Fællesskaber. For at kunne uddrage konklusioner om effekter af Nye Fællesskaber ville det være nødvendigt at have en egentlig kontrolgruppe (dvs. en gruppe af elever, der ikke har oplevet Nye Fællesskaber i samme periode). Da der ikke eksisterer en kontrolgruppe, vil kapitlets indhold således være af deskriptiv karakter, og resultaterne vil i stedet kunne anvendes til at understøtte eller uddybe resultaterne i den kvalitative del af evalueringen.

For nærmere beskrivelse af den metodiske fremgangsmåde i forhold til at beskrive elevernes faglige niveau og elevernes trivsel henvises til metodebilaget.

1.3 Læsevejledning

Kapitlet er opdelt i fire afsnit, hvor det første afsnit beskriver udviklingen i elevernes trivsel fra før indførelsen af Nye Fællesskaber til efter implementeringen heraf. Beskrivelsen er opdelt på de tre skoleafdelinger; Lilleskolen, Storeskolen og Projektskolen. I det andet og tredje afsnit beskrives henholdsvis udviklingen i elevernes faglige niveau og udviklingen i medarbejdernes trivsel fra før indførelsen af Nye Fællesskaber til efter implementeringen heraf. I fjerde og sidste afsnit beskrives forældretilfredsheden efter implementeringen af Nye Fællesskaber.

¹ Emmenegger, Patrick og Robert Klemmensen (2010) side 418 i *Metoder i statskundskab*, red. Lotte Bøgh Andersen m.fl., Hans Reitzels forlag.

2. ELEVERNES TRIVSEL

Dette afsnit belyser udviklingen i elevernes trivsel fra 2010 til 2013, hvor ændringer og tendenser i udviklingen vil blive fremdraget. Forventningen til udviklingen er, at den nye skoleorganisering understøtter elevernes trivsel, og at trivslen dermed ligger på samme eller højere trivselsniveau i 2013 i forhold til i 2010.

Til at beskrive udviklingen i elevernes trivsel anvendes DCUM's grundskoletermometer, hvor eleverne på Buskelundskolen har besvaret spørgeskemaet i henholdsvis 2010 og 2013. Spørgeskemaerne er ikke direkte sammenlignelige, da DCUM har revideret grundskoletermometeret efter 2010. Derfor har Rambøll udvalgt de spørgsmål, der på trods af mindre variationer i spørgsmålsformuleringerne er sammenlignelige på tværs af 2010 og 2013. Det er Rambølls vurdering, at de udvalgte spørgsmål er dækkende for en vurdering af udviklingen i elevernes trivsel. I fremstillingen af trivselsresultaterne anvendes spørgsmålsformuleringerne og svarkategorierne fra undersøgelsen i 2013⁷. Bemærk, at spørgsmålene, der indgår i nedenstående tabeller, skal fortolkes således, at jo højere angivet andel (0-100), desto bedre er trivslen.

Udviklingen i elevernes trivsel opdeles som anført på de tre skoleafdelinger; Lilleskolen, Storeskolen og Projektskolen. For hver afdeling vil den generelle trivsel blandt eleverne blive beskrevet, hvor trivslen i forhold til mobning i skolen vil blive beskrevet særskilt. Afslutningsvis for hver afdeling vil lærer-elev relationen og undervisningsklimaet blive sammenlignet på tværs af de to undersøgelser. Spørgsmål vedrørende de fysiske og æstetiske rammer er ikke medtaget, da indførelsen af Nye Fællesskaber ikke forventes at have en betydning for oplevelsen af inde- og udearealerne på skolen.

2.1 Lilleskolen

I Lilleskolen går elever fra 0. til 3. årgang, og afdelingen svarer derfor til indskoling. For indskolingens vedkommende er der færre sammenlignelige spørgsmål end for mellemtrinnet og udskoling. Det skyldes, at eleverne i indskoling får færre spørgsmål, samt at DCUM har revideret spørgeskemaet betydeligt. I forhold til den generelle trivsel er der udvalgt tre relevante spørgsmål, der tilsammen antages at afspejle den generelle trivsel. Oversigten fremgår af tabellen nedenfor.

Tabel 2: Oversigt over generel trivsel blandt eleverne. Pct.

	2010	2013	Forskel
Er du glad for at gå i skole?	73	79	6
Er du glad for din klasse?	91	87	-4
Har du nogen venner i skolen?	98	98	0
Samlet	87	88	1

Note: Medtaget i procentfordelingen er andelen af elever, der har svaret "ja" til spørgsmålet. For det sidste spørgsmål er medtaget de elever, der har svaret "ja, mange" eller "ja, nogle stykker".

I tabellen fremgår det, at trivslen i indskoling generelt ligger på samme niveau som i 2010, og ifølge undersøgelsen i 2013 ligger trivslen generelt højere end landsgennemsnittet⁸. Det skal dog bemærkes, at der er sket et fald i andelen af elever, der er glade for deres klasse, og en stigning i andelen af elever, der er glade for at gå i skole. Førstnævnte kan skyldes, at klassebegrebet efter indførelsen af Nye Fællesskaber ikke længere eksisterer på samme måde som i 2010.

⁷ Se metodebilaget for detaljeret oversigt over, hvilke spørgsmål, der er vurderet til at være sammenlignelige på tværs af de to trivselsundersøgelser.

⁸ Overblikrapport for indskoling 2013.

Elevernes trivsel i forhold til mobning er samlet set bedre i 2013 end i 2010, men ligger ifølge undersøgelsen i 2013 under landsgennemsnittet. Oversigten over mobning fremgår i tabellen nedenfor.

Tablet 3: Oversigt over mobning blandt eleverne. Pct.

	2010	2013	Forskel
Er der nogen i skolen, der driller dig, så du bliver ked af det?	59	60	1
Er du med til at drille andre, så de bliver kede af det?	52	91	39
Får du hjælp af de voksne, når du bliver drillet?	86	57	-29
Samlet	65	69	4

Note: Medtaget i procentfordelingen er andelen af elever, der har svaret "nej" eller "nej aldrig" til de to første spørgsmål. For det sidste spørgsmål er de elever, der har svaret "ja" medtaget.

Af tabellen fremgår der to opmærksomhedspunkter. For det første er der sket en betydelig stigning i andelen af elever, der ikke er med til at drille andre, så de bliver kede af det. Det indikerer sammen med den lille stigning i andelen af elever, der ikke bliver drillet, at eleverne generelt mobber hinanden mindre end tidligere. For det andet er der sket et betydeligt fald i andelen af elever, der oplever at få hjælp fra de voksne, når de bliver drillet. I 2013 er det derfor kun halvdelen af eleverne i indskolingen, der oplever, at få hjælp fra de voksne. Det kan dog skyldes, at der i 2010 blev spurgt mere generelt til, om eleverne får hjælp, hvis nogen i klassen har problemer (jf. metodebilaget).

I oversigten i tabellen nedenfor fremgår det, at lærer-elev relationen og undervisningsklimaet samlet set er bedre i 2013, end det var i 2010.

Tablet 4: Oversigt over lærer-elev relationen og undervisningsklimaet. Pct.

	2010	2013	Forskel
Er du glad for dine lærere?	79	90	11
Er der en voksen på skolen, du kan tale med, hvis du er ked af det?	92	94	2
Er du og dine klassekammerater med til at bestemme, hvad I skal arbejde med i timerne?	10	20	10
Kan du høre, hvad lærerne siger i timerne?	85	78	-7
Samlet	67	71	4

Note: Medtaget i procentfordelingen er andelen af elever, der har svaret "ja, alle eller de fleste" til det første spørgsmål, og "ja" til de sidste tre spørgsmål.

Af tabellen fremgår det, at der er sket en stigning i andelen af elever, der angiver, at de er glade for deres lærere, samt i andelen af elever, der mener, at de er med til at bestemme, hvad der skal arbejdes med i timerne. Det indikerer derfor, at indførelsen af Nye Fællesskaber har styrket medbestemmelsen i indskolingen, som tilsigtet. Tabellen viser samtidig, at der er sket et fald i andelen af elever, der kan høre, hvad lærerne siger i timerne, men generelt i forhold til støj ligger indskolingen bedre end landsgennemsnittet.

⁹ Spørgsmålsformuleringerne i henholdsvis 2010 og 2013 varierer en del, men det vurderes af Rambøll, at begge formuleringer er udtryk for, hvor god lærer-elev relationen er. Se evt. metodebilaget.

2.2 Storeskolen

I Storeskolen går elever fra 4. til 6. årgang, og afdelingen svarer derfor til mellemtrinnet. Elevernes trivsel i mellemtrinnet gennemgås på samme måde som for indskoling, men der er flere sammenlignelige spørgsmål for mellemtrinnet end for indskoling. Rambøll har derfor kunnet udvælge seks spørgsmål, der tilsammen antages at afspejle den generelle trivsel på mellemtrinnet, hvilket fremgår af tabellen nedenfor.

Tabel 5: Oversigt over generel trivsel blandt eleverne. Pct.

	2010	2013	Forskel
Er du glad for at gå i skole?	93	93	0
Er du glad for din klasse?	99	85	-14
Har du nogen venner i skolen?	100	100	0
Hvordan har du det for tiden?	99	91	-8
Føler du dig alene i skolen?	94	95	1
Hvor meget fravær har du haft indenfor de sidste 2 måneder?	87	91	4
Samlet	95	93	-2

Note: Medtaget i procentfordelingen er andelen af elever, der har svaret "ja altid" og "ja for det meste" til de første to spørgsmål, "ja, mange", "ja, en del", "ja, et par stykker" og "ja, én" til tredje spørgsmål, "rigtig godt" og "godt" til fjerde spørgsmål, "nej ikke så tit" og "nej, aldrig" til femte spørgsmål og "intet fravær" og "1-3 dage" til det sidste spørgsmål.

Af tabellen fremgår det, at der er sket et lille fald i den samlede trivsel på mellemtrinnet, og at det primært skyldes et fald i andelen af elever, der er glade for deres klasse, samt et fald i andelen af elever, der har det rigtig godt eller godt for tiden. Faldet i tilfredsheden med sin klasse kan som tidligere nævnt være grundet, at der ikke længere arbejdes med klassebegrebet i Nye Fællesskaber. På trods af et fald i trivsel hos eleverne på mellemtrinnet ligger trivselsniveauet højt og over både landsgennemsnittet og de andre afdelinger på Buskelundskolen.

I forhold til mobning tegner der sig samme billede af et højt trivselsniveau, men et lille fald fra 2010 til 2013. Se tabellen nedenfor.

Tabel 6: Oversigt over mobning blandt eleverne. Pct.

	2010	2013	Forskel
Synes du, at der er nogen i klassen, der bliver mobbet?	92	91	-1
Er du blevet mobbet i dette skoleår?	94	89	-5
Har du været med til at mobbe nogen i skolen?	98	100	2
Hvis nogen i din klasse bliver mobbet, gør de voksne så noget ved det?	94	86	-8
Samlet	95	92	-3

Note: Medtaget i procentfordelingen er andelen af elever, der har svaret "nej" til de tre første spørgsmål, og "ja altid", "ja, tit" og "nogle gange" til det sidste spørgsmål.

Som det fremgår af tabellen ovenfor, er der sket et fald i andelen af elever, der ikke bliver mobbet, og et fald i andelen af elever, der angiver, at de voksne gør noget ved det, hvis nogen i deres klasse bliver mobbet. Det indikerer, at der er sket en lille stigning i andelen af elever, der bliver mobbet, samt at der i mindre grad tages hånd om problemet end tidligere. I tabellen nedenfor vises en oversigt over elevernes trivsel i forhold til lærer-elev relationen og undervisningsklimaet, hvor der fremgår, at der er sket en stigning i deres trivsel fra 2010 til 2013.

Tabel 7: Oversigt over lærer-elev relationen og undervisningsklimaet. Pct.

	2010	2013	Forskel
Er du glad for dine lærere?	88	93	5
Er der en voksen på skolen, du kan tale med, hvis du har brug for det?(fx har problemer eller er ked af det)	81	93	12
Er du og dine klassekammerater med til at bestemme, hvad I skal arbejde med i timerne?	11	13	2
Har du og dine klassekammerater indflydelse på, hvordan jeres klasselokale ser ud?	57	86	29
Kan du høre, hvad lærerne siger i timerne?	97	93	-4
Samlet	67	76	9

Note: Medtaget i procentfordelingen er andelen af elever, der har svaret "ja, dem alle sammen" og "ja, de fleste" til det første spørgsmål, "ja" til det andet spørgsmål, "ja i alle fag" og "ja i mange fag" til tredje spørgsmål, "ja, i meget høj grad", "ja i høj grad" og "i nogen grad" til fjerde spørgsmål og "ja altid" og "ja for det meste" til det sidste spørgsmål.

Af tabellen fremgår det, at der er sket en betydelig stigning i andelen af elever, der angiver, at de har indflydelse på, hvordan deres klasselokale ser ud. Det indikerer ligesom i indskolingen, at medbestemmelsen for eleverne er steget siden indførelsen af Nye Fællesskaber. Derudover er der sket en stigning i andelen af elever, der angiver, at der er en voksen på skolen, som de kan tale med, hvis de har brug for det.

I forhold til støj og larm i timerne ligger mellemtrinnet over landsgennemsnittet, men har dog oplevet et fald i andelen af elever, der kan høre, hvad lærerne siger i timerne.

2.3 Projektskolen

I Projektskolen går der elever fra 7. til 9. årgang, og afdelingen svarer derfor til udskolingen. For udskolingen er der lige så mange sammenlignelige spørgsmål på tværs af de to undersøgelser som for mellemtrinnet. Udskolingen og mellemtrinnet er derfor i højere grad indbyrdes sammenlignelige end i forhold til indskolingen.

Som det fremgår af tabellen nedenfor, ligger den generelle trivsel i udskolingen højt og har ikke ændret sig betydeligt fra 2010 til 2013. Der er dog ligesom for de andre afdelinger sket et fald i andelen af elever, der angiver, at de er glade for deres klasse. Det kan som tidligere nævnt skyldes, at klassebegrebet ikke længere eksisterer i Nye Fællesskaber.

Table 8: Overview of general well-being among students. Pct.

	2010	2013	Forskelle
Er du glad for at gå i skole?	93	92	-1
Er du glad for din klasse?	96	87	-9
Har du nogen venner i skolen?	98	99	1
Hvordan har du det for tiden?	91	89	-2
Føler du dig alene i skolen?	93	94	1
Hvor meget fravær har du haft indenfor de sidste 2 måneder?	87	88	1
Samlet	93	92	-1

Note: Medtaget i procentfordelingen er andelen af elever, der har svaret "ja altid" og "ja for det meste" til de første to spørgsmål, "ja, mange", "ja, en del", "ja, et par stykker" og "ja, én" til tredje spørgsmål, "rigtig godt" og "godt" til fjerde spørgsmål, "nej ikke så tit" og "nej, aldrig" til femte spørgsmål og "intet fravær" og "1-3 dage" til det sidste spørgsmål.

I forhold til mobning er der sket en forbedring fra 2010 til 2013, hvor især andelen af elever, der synes, at der er nogen i klassen, der bliver mobbet, er faldet. Samtidig er der færre elever, der angiver, at de har været med til at mobbe nogen i skolen. Det indikerer, at der er sket et fald i mobning på skolen efter indførelsen af Nye Fællesskaber. Det skal dog bemærkes, at der samtidig er sket et fald i andelen af elever, der mener, at de voksne gør noget ved det, hvis nogen bliver mobbet. Se tabellen nedenfor.

Table 9: Overview of bullying among students. Pct.

	2010	2013	Forskelle
Synes du, at der er nogen i klassen, der bliver mobbet?	80	95	15
Er du blevet mobbet i dette skoleår?	93	93	0
Har du været med til at mobbe nogen i skolen?	94	97	3
Hvis nogen i din klasse bliver mobbet, gør de voksne så noget ved det?	86	81	-5
Samlet	88	92	4

Note: Medtaget i procentfordelingen er andelen af elever, der har svaret "nej" til de tre første spørgsmål, og "ja altid", "ja, tit" og "nogle gange" til det sidste spørgsmål.

I forhold til lærer-elev relationen og undervisningsklimaet er elevernes vurdering samlet set på samme niveau i 2010 og 2013, hvilket fremgår af tabellen nedenfor.

Table 10: Overview of teacher-student relationship and teaching climate. Pct.

	2010	2013	Forskelle
Er du glad for dine lærere?	92	87	-5
Er der en voksen på skolen, du kan tale med, hvis du har brug for det?(fx har problemer eller er ked af det)	73	84	11
Er du og dine klassekammerater med til at bestemme, hvad I skal arbejde med i timerne?	17	17	0
Har du og dine klassekammerater indflydelse på, hvordan jeres klasselokale ser ud?	72	67	-5
Kan du høre, hvad lærerne siger i timerne?	93	96	3
Samlet	69	70	1

Note: Medtaget i procentfordelingen er andelen af elever, der har svaret "ja, dem alle sammen" og "ja, de fleste" til det første spørgsmål, "ja" til det andet spørgsmål, "ja i alle fag" og "ja i mange fag" til tredje spørgsmål, "ja, i meget høj grad", "ja i høj grad" og "i nogen grad" til fjerde spørgsmål og "ja altid" og "ja for det meste" til det sidste spørgsmål.

Af tabellen fremgår det, at der ligesom på mellemtrinnet er sket en stigning i andelen af elever, der angiver, at der er en voksen på skolen, som de kan tale med, hvis de har brug for det. Men modsat mellemtrinnet er der i udskolingens færre elever, der angiver, at de har indflydelse på, hvordan deres klasselokale ser ud.

I forhold til støj og larm i timerne har udskolingens i modsætning til mellemtrinnet oplevet en stigning i andelen af elever, som kan høre, hvad lærerne siger i timerne.

2.4 Delkonklusion

Samlet set ligger elevernes trivsel på Buskelundskolen over landsgennemsnittet på alle parametre i grundskoletermometeret, og trivslen for alle tre afdelinger ligger på nogenlunde samme niveau i 2010 og i 2013. Den samlede trivsel i indskolingens ligger lavere end den samlede trivsel på mellemtrinnet og i udskolingens, selvom der i indskolingens er sket en stigning i trivsel fra 2010 til 2013.

3. ELEVERNES FAGLIGE NIVEAU

Dette afsnit belyser udviklingen i elevernes faglige niveau i perioden fra før indførelsen af Nye Fællesskaber til efter implementeringen heraf. Det vil nærmere bestemte sig, at det undersøges, om det er muligt at finde indikationer på, at Nye Fællesskaber understøtter en positiv faglig udvikling. Det skal dog understreges, at afsnittet alene belyser udviklingen i elevernes resultater, og ikke vurderer om udviklingen skyldes Nye Fællesskaber.

For at kunne følge udviklingen er skoleåret 2009/2010 valgt som baseline for det faglige niveau. Nye Fællesskaber blev igangsat i skoleåret 2010/2011, og det er derfor interessant at se på udviklingen fra før Nye Fællesskaber blev iværksat og frem til 2013.

Af hensyn til fortroligheden omkring resultaterne af de nationale test vil de ikke blive gengivet i nærværende kapitel, men udelukkende blive beskrevet som følger.

Resultaterne af de nationale test indikerer, at der sket en positiv udvikling fra 2010 til 2013 for Buskelundskolen. Buskelundskolen har altså haft en positiv faglig udvikling siden indførelsen af Nye Fællesskaber.

4. MEDARBEJDERTRIVSEL

Dette afsnit belyser udviklingen i medarbejdertrivslen fra 2011 til 2013. Udviklingen beskrives på baggrund af to psykiske arbejdspladsvurderinger (APV'er), som er foretaget i henholdsvis 2011 og 2013. Den psykiske APV fra 2011 anvendes som baseline for udviklingen i medarbejdertrivslen efter indførelsen af Nye Fællesskaber.

Den psykiske APV indeholder seks overordnede temaer; job og organisering, samarbejde og kommunikation, udvikling, ledelsen, motivation og engagement, samt spørgsmål vedrørende overordnede indsatser jf. trivselsaftalen og arbejdsmiljølovgivningen. Temaet, job og organisering, dækker primært over, om medarbejderne generelt oplever arbejdsglæde, har en passende arbejdsbelastning og oplever at have indflydelse på sit arbejde. Temaet, samarbejde og kommunikation, dækker over samarbejde og kommunikation imellem kollegerne. Temaet, udvikling, indeholder spørgsmål i forhold til mulighederne for personlig og faglig udvikling, hvor temaet, ledelsen, indeholder spørgsmål angående støtte og opbakning fra nærmeste leder.

Temaet, motivation og engagement, omhandler medarbejdernes motivation og villighed til at tage ansvar på arbejdspladsen. Sidst men ikke mindst omhandler spørgsmålene vedrørende overordnede indsatser, hvorvidt medarbejderne har været udsat for trusler, vold, mobning og andre intimiderende arbejdsmiljøforhold i løbet af det seneste år.

Ser man på tværs af de seks overordnede temaer i den psykiske APV er der sket en positiv udvikling fra 2011 til 2013 i medarbejdertrivslen. Der er både sket en positiv udvikling samlet set og inden for hvert af temaerne, hvilket fremgår af tabellen nedenfor.

Tabel 11: Oversigt over den generelle medarbejdertrivsel¹⁰. Gennemsnit.

	2011	2013	Forskel
Job og organisering 1	3,7	4,1	0,4
Job og organisering 2	3,7	3,9	0,2
Samarbejde og kommunikation	4,1	4,3	0,2
Udvikling	3,5	3,9	0,4
Ledelsen	3,9	4,0	0,1
Motivation og engagement	4,4	4,4	0
Samlet	3,9	4,1	0,2

Note: Gennemsnittet for hvert tema er udregnet ud fra gennemsnittet i hvert af de underliggende spørgsmål, hvor svarmulighederne har fået værdien fra 1-5, hvor 1 angiver "meget uenig" og 5 angiver "meget enig".

¹⁰ Spørgsmål vedrørende overordnede indsatser jf. trivselsaftalen og arbejdsmiljølovgivningen er ikke medtaget i den samlede oversigt, da det ikke giver mening at lave et gennemsnit, da svarkategorierne udelukkende er "ja" eller "nej".

En konklusion fra den kvalitative del af evalueringen er, "at evalueringen indikerer, at strukturen med differentierede uderum giver lærerne større grad af mulighed for at skabe den form for undervisning, de selv synes, er spændende, og at det understøtter lærerens faglige engagement og arbejdsglæde". Denne konklusion understøttes af udviklingen i medarbejdertrivslen, idet arbejdsglæden er steget fra 2011 til 2013, hvilket fremgår af nedenstående tabel.

Tabel 12: Oversigt over bemærkelsesværdige positive udviklinger.

	2011	2013	Forskel
Jeg oplever en stemning præget af arbejdsglæde	3,6	4,3	0,6
Jeg er tilfreds med balancen mellem mit arbejdsliv og mit familie- og fritidsliv	2,8	3,5	0,7
Jeg har tid til at nå mine arbejdsopgaver	2,9	3,5	0,6
Jeg oplever et passende arbejdstempo	2,8	3,5	0,7
Jeg har mulighed for at komme på kursus, videreuddannelse eller lignende, hvis det er nødvendigt	2,9	3,4	0,5
Har du inden for de sidste 12 måneder oplevet, at dit arbejde bringer dig i følelsesmæssigt belastende situationer, udover hvad der kan forventes i din jobfunktion?	29	68	39

Note: De fem første spørgsmål er udregnet som gennemsnit, hvor svarmulighederne har fået værdien fra 1-5, hvor 1 angiver "meget uenig" og 5 angiver "meget enig". I det sidste spørgsmål er procentandelen, der har svaret "nej", angivet.

Som det fremgår af tabellen ovenfor, er der sket en betydelig stigning i medarbejdernes oplevelse af, at der er balance mellem arbejdsliv og familie- og fritidsliv, at der er tid til arbejdsopgaverne, at der er et passende arbejdstempo, samt at der er mulighed for udvikling i form af kurser, videreuddannelse eller lignende. Det mest bemærkelsesværdige er dog det markante fald i andelen af medarbejdere, der inden for de sidste 12 måneder har oplevet, at deres arbejde bringer dem i følelsesmæssigt belastede situationer. Der skal dog tages forbehold for, at der i APV'en fra 2013 er tilføjet "udover hvad der kan forventes i din jobfunktion" til spørgsmålet, hvilket gør det svært direkte at sammenligne.

Der er ikke bemærkelsesværdige negative forskelle mellem 2011 og 2013 udover et fald på 0,2 i gennemsnittet i forhold til, om medarbejderne føler sig trygge ved deres arbejdsmæssige fremtid. Det kan være et forventeligt fald som følge af ændringer i forbindelse med indførelsen af Nye Fællesskaber, og set i lyset af, at der i 2013 var forhandlinger mellem Danmarks Lærerforening og Kommunernes Landsforening om lærernes arbejdstidsregler og overenskomst, som medførte en lockout af lærerne og endeligt et regeringsindgreb. Derudover blev der i 2013 vedtaget en folkeskolereform, som også kan forventes at skabe en større usikkerhed omkring lærernes arbejdsmæssige fremtid¹².

Samlet set indikerer sammenligningen af den psykiske APV fra 2011 med den psykiske APV fra 2013, at der er sket en positiv udvikling i medarbejdernes trivsel efter indførelsen af Nye Fællesskaber.

¹¹ De negative forskelle er på mellem 0,03 og 0,12.

¹² Meier, Kenneth J. & Laurence J. O'Toole (2008). *The Proverbs of New Public Management: Lessons From an Evidence-Based Research Agenda*. American Society for Public Administration (ASPA).

5. FORÆLDRETLIFREDSHED

Dette afsnit belyser udelukkende forældretilfredsheden efter indførelsen af Nye Fællesskaber, da der ikke forelægger en sammenlignelig forældretilfredshedsundersøgelse fra før indførelsen af Nye Fællesskaber. Det har derfor ikke været muligt at lave beskrivelse af udviklingen i forældretilfredshed fra før indførelsen af Nye Fællesskaber til efter. I stedet er der blandt forældrene lavet en midtvejsevaluering i 2012 og en evaluering i 2013 af Nye Fællesskaber, som kan indikere om forældretilfredsheden ændrer sig i takt med Nye Fællesskabers implementering og rodfastelse. I forældreundersøgelsen fra 2012 deltog kun forældre fra indskolingen og mellemtrinnet, hvorimod alle forældre kunne indgå i forældreundersøgelsen fra 2013. Forældrene til elever i udskolingen er taget ud af undersøgelsen fra 2013, således de to undersøgelser bliver sammenlignelige.

I tabellen nedenfor findes en oversigt over samtlige spørgsmål, som forældrene har modtaget, hvor det fremgår, at forældretilfredsheden samlet set i 2013 ligger lidt under forældretilfredsheden i 2012.

Tabel 13: Oversigt over forældretilfredshed. Pct.

	2012	2013	Forskel
Er jeres barn trygt i hjemmegruppen?	87	88	1
Har jeres barn en god relation til sin primærvoksne?	78	70	-8
Kan jeres barn få lov til at være sig selv i hjemmegruppen?	67	59	-8
Oplever I, at børnene får hjælp af hinanden i hjemmetiden?	48	58	10
Drager jeres barn fordel af forskellighederne børnene imellem?	33	38	5
Oplever I, at I kan følge med i jeres barns faglige udvikling?	36	42	6
Får jeres barn passende faglige udfordringer i uderummene?	53	50	-3
Har I tillid til, at vi har placeret jeres barn på det hold, der er bedst for barnet?	68	69	1
Er det jeres indtryk, at jeres barn generelt er trygt i uderummene?	77	78	1
Oplever I, at jeres barn er trygt ved de voksne, der har jeres barn i fagene dansk og matematik?	80	78	-2
Er jeres barn glad for vekselvirkningen mellem ude og hjemme?	52	53	1
Har dit barn gode venner på skolen?	79	79	0
Oplever I, at jeres barn har mulighed for at få hjælp og selv kan hjælpe andre børn i barnets hele dag?	54	56	2
Oplever I, at I har mulighed for at bidrage til jeres barns skole?	54	51	-3
Oplever I, at I er en del af forældrefællesskabet?	27	38	11
Vil du anbefale Buskelundskolen til andre forældre?	58	56	-2 ¹³
Samlet	59	60	1

Note: Procentandelen afspejler andelen af forældre, der har svaret "ja" til spørgsmålene.

¹³ Sammenlignes der med forældrenes besvarelser i 2008 fremgår der et fald på -20, når der sammenlignes med dem, der i 2008 svarede "meget enig" eller "enig" til udsagnet: "Jeg vil anbefale Buskelundskolen til andre (f.eks. tilflyttere, venner med børn på andre skoler)".

Som det fremgår af tabellen ligger forældretilfredsheden generelt set på samme niveau i 2012 og 2013. Det skal dog bemærkes, at det kun er lidt over en tredjedel af forældrene, der mener, at deres barn drager fordel af forskellighederne børnene imellem, og at de kan følge med i deres barns faglige udvikling. Der er ligeledes godt en tredjedel af forældrene, der angiver, at de oplever at være en del af forældrefællesskabet. Her er der dog sket en stigning fra 2012 til 2013. For det andet er der sket et lille fald fra 2012 til 2013 i forældrenes vurdering af, om deres barn får passende faglige udfordringer i uderummene. Dette fremhæves, da andelen af forældre, der oplever, at deres barn får passende udfordringer, er faldet en del set i lyset af forældretilfredshedsundersøgelsen fra 2008¹⁴. Modsat er der en større andel af forældrene, der oplever, at børnene får hjælp af hinanden i hjemmetiden.

Samlet set kan det derfor konkluderes, at forældretilfredsheden ligger på samme niveau i 2012 og 2013, men at der er et par opmærksomhedspunkter fremadrettet i forhold til forældretilfredsheden.

---

¹⁴ Sammenlignes der med forældrenes besvarelser i 2008 fremgår der et fald på -22, når der sammenlignes med dem, der i 2008 svarede "meget enig" eller "enig" til udsagnet: "Det er mit indtryk, at mit barn får passende udfordringer UDE".

6. KONKLUSION

Samlet set kan det konkluderes, at elevernes faglige niveau og medarbejdernes trivsel er forbedret i perioden 2010 til 2013, hvor Nye Fællesskaber er blevet indført. Samtidig er elevernes trivsel og forældrenes tilfredshed med skolen den samme efter indførelsen af Nye Fællesskaber.

Elevernes faglige niveau er undersøgt med udgangspunkt i elevernes resultater i de nationale test, som indikerer, at der er sket et fagligt løft fra 2010 frem til 2013, altså i perioden fra før til efter implementeringen af Nye Fællesskaber.

Elevernes trivsel ligger på samme niveau i 2010 og 2013, men placerer sig samlet set over landsgennemsnittet i alle afdelinger. I forhold til mobning indikerer trivselsundersøgelserne, at graden af mobning er faldet i indskoling og udskoling, men er steget på mellemtrinnet. For alle tre afdelinger er der i samme periode sket et fald i andelen af elever, der oplever, at de voksne gør noget ved det, når elever mobbes. Modsat er andelen af elever, der oplever at have en voksen på skolen, som de kan tale med, hvis de har brug for det, dog steget. I forhold til elevernes medbestemmelse over indholdet på timerne og indretning af lokalerne er andelen af elever, der oplever dette, steget på både mellemtrinnet og i indskoling, men er det samme i udskoling. Derudover er andelen af elever, der oplever støj som forstyrrende i timerne, steget, selvom skolen i forhold til landsgennemsnittet stadig har færre problemer med larm og støj. Det indikerer altså samlet set, at elevernes trivsel og medbestemmelse er blevet styrket efter indførelsen af Nye Fællesskaber.

Forældrenes tilfredshed har ligesom elevernes trivsel ikke ændret sig betydeligt efter indførelsen af Nye Fællesskaber, hvilket indikerer, at der er en stabil forældretilfredshed. Der er dog sket en stigning i andelen af forældre, der oplever at være en del af forældrefællesskabet, selvom denne andel stadig kun er godt en tredjedel.

I forhold til medarbejdernes trivsel indikerer sammenligningen af den psykiske APV fra 2011 med den psykiske APV fra 2013, at der er sket en positiv udvikling i medarbejdernes trivsel efter indførelsen af Nye Fællesskaber. Blandt andet er andelen af medarbejder, der oplever en stemning præget af arbejdsglæde, at der tid til at deres arbejdsopgaver, og at der er et passende arbejdstempo, steget efter indførelsen af Nye Fællesskaber.

Det skal bemærkes, at denne positive udvikling sker i en periode, hvor skolen er under forandring både med hensyn til organisationsforandringer som følge af indførelsen af Nye Fællesskaber og med en folkeskolereform, samt en ændring af lærernes arbejdstidsregler. Det var derfor forventeligt, at medarbejdernes trivsel ville falde i denne periode, men trods de større ændringer i arbejdsvilkårene, falder den ikke. Medarbejdernes trivsel stiger endda en lille smule i denne periode.

